

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ЛАКТАШИ
Градоначелник

ИНФОРМАЦИЈА
о стању у области привреде на подручју
града Лакташи за 2023. годину

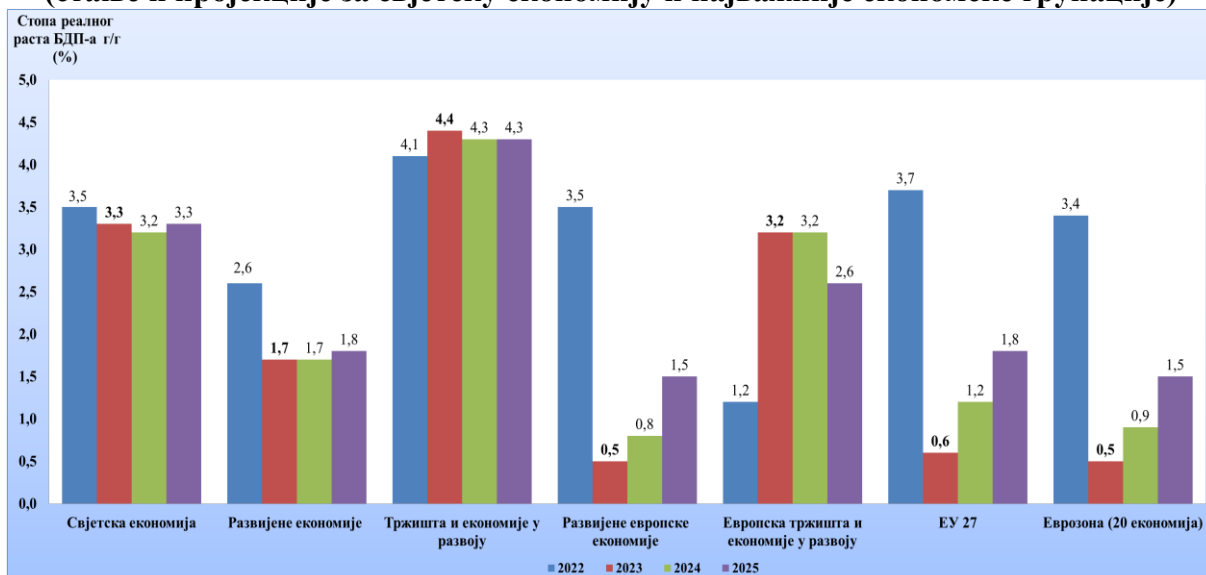
На основу члана 34. став (2) тачка 37. Статута Града Лакташи ("Службени гласник Града Лакташи", број: 5/22), а у складу са Програмом рада Скупштине Града Лакташи за 2024. годину ("Службени гласник Града Лакташи", број: 11/23), Градоначелник п о д н о с и

ИНФОРМАЦИЈУ о стању у области привреде на подручју града Лакташи за 2023. годину

1. Увод

Након значајног успоравања свјетске економске активности у 2019. години, кулминације негативних кретања у 2020. години под утицајем пандемије изазване вирусом корона, према доступним подацима за 2023. годину¹, глобални опоравак започет у 2021. години, успорен привредним и геополитичким кретањима у 2022. години, поново успорава, због све већих разлика међу економским секторима и регионима, а један од разлога спорог глобалног раста је и недовољан раст продуктивности. Економски раст, али са нижом стопом реалног раста БДП-а, забиљежен је у готово свим регионима свијета, економским групацијама и појединачним економијама. Успоравање раста свјетске економије, најважнијих економских групација, најразвијенијих економија, највећих свјетских произвођача нафте, најважнијих спољнотрговинских партнера и земаља из региона и ширег окружења Републике Српске и БиХ, битно се одразило и на економију Републике Српске и БиХ, као мале и отворене економије. На наредном графикону су приказана економска кретања и пројекције за ниво свјетске економије и најважнијих економских групација.²

Стопе реалног раста БДП-а (стање и пројекције за свјетску економију и најважније економске групације)

¹ Међународни монетарни фонд: World Economic Outlook (WEO): A Rocky Recovery, Washington, DC, April 2024.

<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/04/16/world-economic-outlook-april-2024>

Међународни монетарни фонд: World Economic Outlook Update: Near-Term Resilience, Persistent Challenges, Washington DC, July 2024.

<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/07/16/world-economic-outlook-update-july-2024>

² Подаци ММФ (називи публикација наведени у фусноти један) из јула 2024. године, осим за групацију развијених европских економија који потичу из априла 2024. године

Током 2023. године наставила се криза у Украјини, почео је сукоб у Гази, уведни су нови пакети санкција према Русији, а међународни економски односи су се заоштрили по готово свим важним питањима, тако да се с правом може рећи да су на најнижем нивоу у последњих неколико деценија. Свјетска економија је показала изненађујућу отпорност на раст каматних стопа и шокове који су директна посљедица сукоба у Украјини и Гази. Инфлација је смањена, али је још увијек на високом нивоу. Инфлација услуга успорава напредак у бржем смањењу инфлације, што компликује нормализацију монетарне политике, уз повећање изгледа за још веће каматне стопе, у контексту ескалације трговинских тензија и повећане неизвесности политике. Према подацима ММФ из јула 2024. године (WEO Update, July 2024), у 2023. години на нивоу Свјетске економије инфлација је била 6,7% (4,6% код Развијених економија; 8,3% код Тржишта и економија у развоју). Дошло је до раста државних дугова широм свијета, тако да је глобални јавни дуг порастао на ниво од 93% БДП-а (са 84% БДП-а у 2019.), на што су значајно утицала повећана издвајања за здравствену заштиту и економску помоћ током пандемије. Цијене нафте, изражене у доларима, су се смањиле за 16,4%, док је трговина робама и услугама на нивоу Свјетске економије порасла за 0,8% (0,1% на нивоу Развијених економија; 2,0% код Тржишта и економија у развоју). Раст економске активности на нивоу свјетске економије у 2023. години износио је 3,3% (у 2022. остварен раст од 3,5%), док се по анализираним економским групацијама у 2023. години кретао од 0,5%, колико је износио код групације Развијене европске економије (у 2022. остварен раст од 3,5%) и у Еврозони (у 2022. остварен раст од 3,4%), до 4,4% (у 2022. години остварен раст од 4,1%), колико је износио код групације Тржишта и економије у развоју, у које спадају и Република Српска и БиХ.

Према пројекцијама ММФ приказаним на претходном графикону раст на нивоу Свјетске економије се може очекивати и у 2024. и 2025. години, али уз даље успоравање економске активности на глобалном нивоу (предвиђени раст од 3,2% у 2024. години, односно 3,3% у 2025. години). Посматрано по групацијама, за Развијене економије (предвиђени раст 1,7% у 2024, односно 1,8% у 2025.) и Тржишта и економије у развоју (предвиђени раст од 4,3% и у 2024. и у 2025.) се очекује стагнација активности, док се, са ниског нивоа раста у 2023. години, за групације Развијене европске економије (предвиђени раст од 0,8% у 2024, односно 1,5% у 2025.), ЕУ 27 (предвиђени раст од 1,2% у 2024, односно 1,8% у 2025.) и економије Евроzone (предвиђени раст од 0,9% у 2024, односно 1,5% у 2025.) убрзање привредног раста, а за групацију Европска тржишта и економије у развоју предвиђа се прво стагнација, а затим и успорење привредног раста (предвиђени раст од 3,2% у 2024, односно 2,6% у 2025.).

Стање и прогнозе кретања БДП-а за седам најразвијенијих индустријских земаља свијета (Г7)³, а затим за Шпанију, Естонију, Низоземску, Републику Ирску, као поједине од Развијених европских економија, земље BRICS-а⁴, земље ASEAN-а⁵, Азијске тигрове⁶, земље које се налазе на селектованој листи ММФ-а од 30 економија за које је назначено да производе 83% свјетског аутпута, а не анализирају се у оквиру

³ САД, Канада, Јапан, Њемачка, Италија, Француска и Велика Британија.

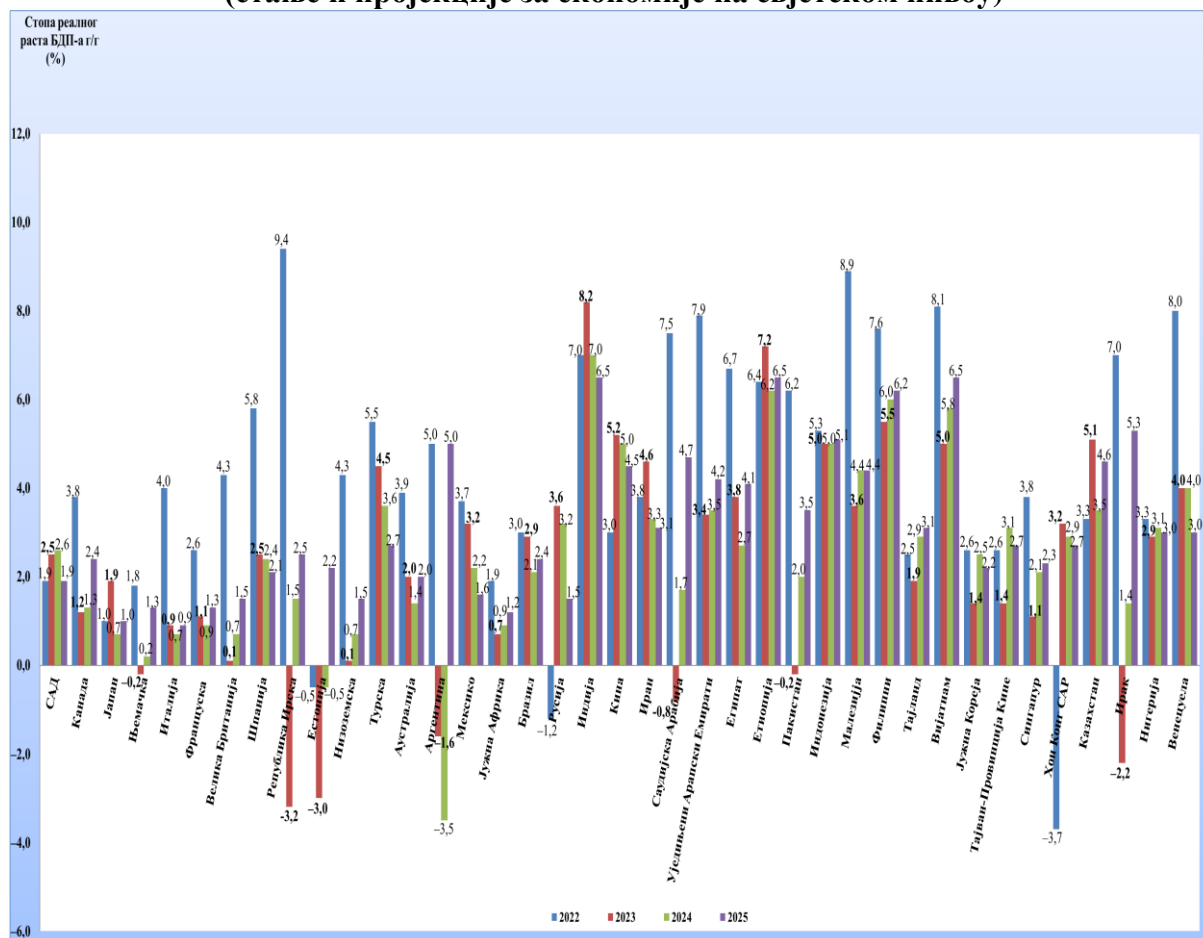
⁴ Бразил, Русија, Индија, Кина и Јужна Африка и нове земље чланице: Иран, Саудијска Арабија, Уједињени Арапски Емирати, Египат и Етиопија. Треба нагласити да постоји велика заинтересованост за прикључење BRICS-у, који промовише један потпуно нови концепт економског повезивања и сарадње и представља озбиљног конкурента групацији Г7, али и глобалном Западу уопште и његовом концепту условљене подршке привредном развоју.

⁵ Индонезија, Малезија, Филипини, Тајланд и Вијетнам.

⁶ Јужна Кореја, Тајван, провинција Кине, Сингапур и Хонконг САР.

једне од претходно набројаних групација⁷ и највеће свјетске произвођаче нафте, приказани су на наредном графикону.⁸

Стопе реланог раста БДП-а (стање и пројекције за економије на свјетском нивоу)

Седам индустријски најразвијенијих земаља свијета (Г7) у 2023. години је остварило раст БДП-а (г/г), који се кретао од 0,1% колико биљежи економија Велике Британије (у 2022. раст од 4,3%), преко раста од 1,9% (у 2022. раст од 1,0%) колико је забиљежила економија Јапана до раста од 2,5% колики је исказан за економију САД-а (у 2022. раст од 1,9%). Посебно лоше резултате је забиљежила економија Њемачке (у 2023. пад активности од 0,2%; у 2022, раст од 4%). Од развијених европских привреда, Шпанија је забиљежила раст на нивоу од 2,5% (раст од 5,8% у 2022.), Низоземска веома скроман раст од 1,1% (у 2022. раст од 4,3%), док је економија Републике Ирске послјије три узастопне године највећег раста (у 2022. раст од 9,4%; у 2021. раст од 15,1%; у 2020. раст од 6,6%) остварила највећи пад активности у односу на све анализиране економије са негативном стопом од 3,2%, док је економија Естоније, наставила са падом привредне активности са негативном стопом од 3,0% (у 2022. пад од 0,5%). Вриједи истаћи стабилан раст економије Турске од 4,5% (у 2022. раст од 5,5%). Осим економије Русије, која упркос незапамћеним санкцијама у 2023.

⁷ Турска, Аустралија, Аргентина, Мексико, Пакистан и Египат. У ову групу земаља спада и Пољска, чија се економија анализира заједно са економијама у регији и ширем окружењу.

⁸ ММФ-а (називи публикација наведени у фусноти један) из јула 2024. године, осим за Републику Ирску, Естонију, Вијетнам, Тајван, провинцију Кине, Сингапур, Хон Конг САР, Уједињене Арапске Емирате, Ирак, Етиопију и Венецулу, које нису биле обухваћене пројекцијама ММФ-а из јула, па су кориштени подаци из априла 2023. године.

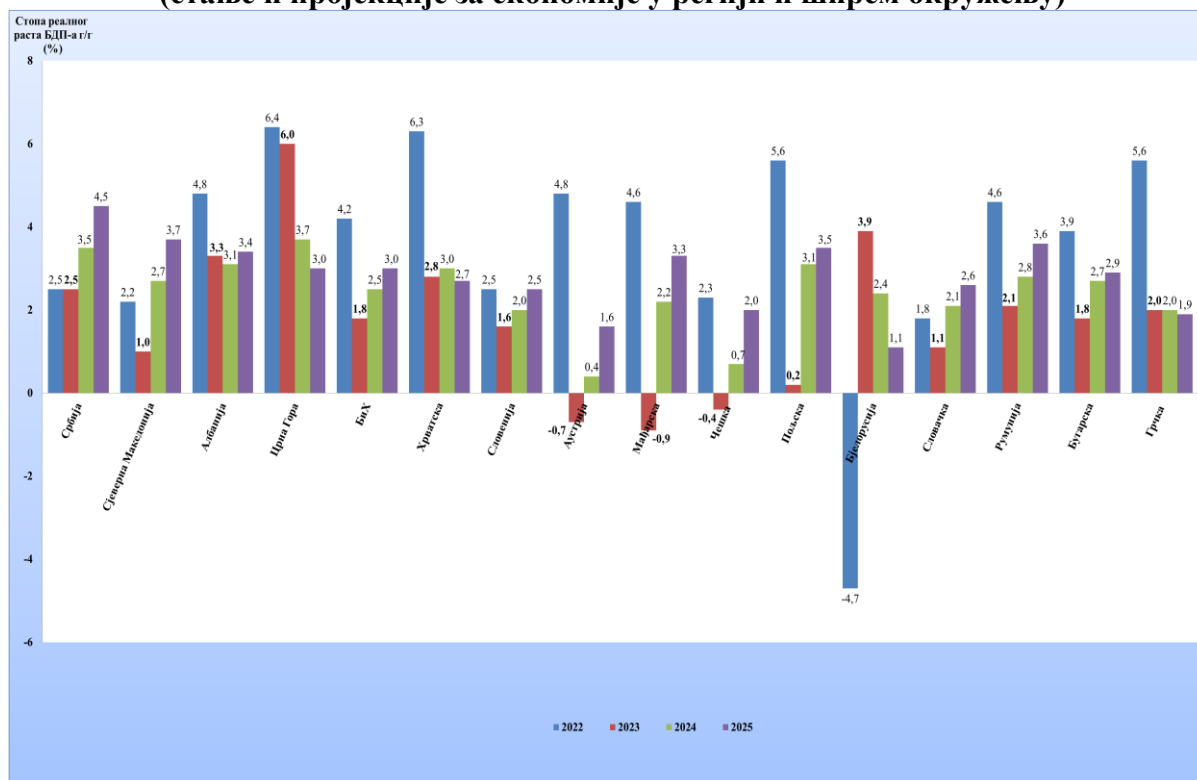
години забиљежила солидан раст од 3,6% (у 2022. пад БДП-а г/г од само 1,2%), чиме показује изузетну отпорност и способност прилагођавања, углавном захваљујући великим природним ресурсима, високом степену самодовољности привреде и унапријед припремљеним одговорима на изазове (проналазак алтернативних тржишта, преорјентацију на плаћање у домаћој валути и др.), остале земаље сталне чланице BRICS-а, такође биљеже раст БДП-а, који се кретао од 1,7% код економије Јужне Африке (у 2022. раст од 1,9%), преко 2,9% код економије Бразила (у 2022. раст од 3,0%), 5,2% код економије Кине (у 2022. раст од 3,0%), као једне од ријетких економија (уз економију Турске), која дуги низ година, биљежи непрекидан раст, те до највећег раста БДП (г/г), у односу на све анализирани економије, од 8,2%, који је у 2023. години остварила економија Индије (у 2022. раст од 7,20%). Треба нагласити да постоји велика заинтересованост низа земаља (40 земаља заинтересовано, 22 поднијело захтјев за чланство) за прикључење BRICS-у, који промовише један потпуно нови концепт економског повезивања и сарадње заснован на заједничким међусобним интересима, уз концепт BRICS плус за подршку путем Развојне банке земаљама које су заинтересоване за сарадњу, а још увијек не испуњавају услове за чланство, и у томе смислу представља озбиљног ривала групацији Г7, али и глобалном Западу уопште. Када је ријеч о новим чланицама BRICS-а, све осим Саудијске Арабије (у 2023. пад од -0,8%; у 2022. раст од 7,5%) биљеже раст, који се кретао од 3,4% код економије Уједињених Арапских Емирата (у 2022. раст од 7,5%) до 7,9% код економије Етиопије (у 2022. раст од 6,4%) уз стабилан раст остале двије нове чланице Ирана (у 2022. раст од 4,6%; у 2023. раст од 3,8%) и Египта (у 2023. раст од 3,8%; у 2022. раст од 6,7%). Код земаља ASEAN-а раст се кретао од 1,9% код економије Тајланда (у 2022. раст од 2,5%), преко раста 3,6% економије Малезије (у 2022. раст од 8,9%), раста од 5,0% Индонезије (у 2022. раст од 5,3%) и Вијатнама (у 2022. раст од 8,1%) до 5,5% код економије Филипина (у 2022. раст од 7,6%). Азијски тигрови биљеже стопе раста, које се крећу од 1,1% код економије Сингапура (у 2022. раст од 3,8%), преко раста од 1,4% код економија Јужне Кореје и Тајвана, провинције Кине (у 2022. раст од 2,6% код и једне и друге економије) до раста од 3,2% код економије Хон Конга САР (у 2022. пад од 3,7%). У оквиру групе од 30 економија, селектованих од стране ММФ, а које нису анализирани у оквиру претходних групација, осим економије Аргентине (у 2023. пад од -1,6%; у 2022. раст од 5,0%) и Пакистана (у 2023. пад од 0,2%; у 2022. раст од 6,2%) које су забиљежиле пад активности, раст БДП-а се кретао од 1,4% (у 2022. раст од 2,6%), колико је износио код економије Кореје до 3,2% (у 2022. години раст од 3,7%) колико је износио код економије Мексика. Раст БДП-а код земаља великих произвођача нафте, који нису поменути у претходном тексту, се креће од 2,9% код економије Нигерије (у 2022. раст од 3,3%), преко раста код економије Венецуеле од 4,0% (у 2022. раст од 8%), до раста од 5,1% код економије Казахстана (у 2022. раст од 3,3%), док је код економије Ирака дошло до пада активности од 2,2% (у 2022. раст од 7,0%). За већину анализираних економија ММФ предвиђа позитивне стопе раста у 2024. и 2025. години, осим за економију Аргентине (у 2024. години прогнозиран пад од 3,5%) и Естоније (у 2024. години прогнозиран пад од 0,5%). Индикативно је да се за економију Русије и поред свих последица и импликација сукоба у Украјини прогнозира раст од 3,2%, односно 1,5% респективно. Највећи раст се прогнозира за економију Индије са пројектованим стопама раста од 7,0%, односно 6,5% респективно, а слиједе је економија Филипина са стопом од 6,0%, односно 6,2% респективно, Вијатнама са стопом од 5,8%, односно 6,5% респективно, Индонезије са 5,0%, односно 5,1% респективно, те Кине са стопом од 5,0%, односно 4,5% респективно, што са очекиваним наставком стабилног раста других економија Далеког и Блиског по стопама, које су изнад или око нивоа очекиваног раста свјетске економије (3,2% у 2024, односно 3,3% 2025.) значи да се у наредном двогодишњем периоду, највећи раст БДП-а и значајан утицај на свјетски производ очекује од земаља овог дијела свијета, с обзиром да се код Г7 и посматраних развијених европских економија очекивани раст креће максимално

до 2,6% у 2024. години (економија САД), односно до 2,5% у 2025. години (економија Републике Ирске). За италијанску и француску економију се предвиђа раст од 0,7%, односно 0,9% у 2024. години (0,9%, односно 1,3% у 2025. години), док се за њемачку економију прогнозира раст од 0,2% у 2024. години, односно 1,3% у 2025. години.

На наведено указују и анализе ММФ према којим Азијска тржишта и економије у развоју остају главни мотор глобалне економије. Раст у Индији и Кини је ревидиран навише у односу април 2024. године (WEO, April 2024) и чини скоро половину глобалног раста, уз напомену да изгледи за глобални раст у наредних пет година остају слаби због очекивног опадања замаха у азијским економијама у развоју, у том смислу предвиђа се да ће раст у Кини 2029. години бити умјерен и износити 3,3%, што је знатно испод садашњег темпа раста.

Када је ријеч о региону и ширем окружењу Републике Српске и БиХ (наредни графикон)⁹, анализирани економије у 2023. години углавном су забиљежиле позитивне стопе раста БДП-а г/г (пад активности забиљежен код економија Мађарске, Чешке и Аустрије), али ниже у односу на 2022. годину. Србија је остварила позитиван раст, али на истом нивоу, као у 2022. години, а Бјелорусија је након пада активности у 2022. години у 2023. години остварила позитиван раст.

Стопе реалног раста БДП-а (стање и пројекције за економије у регији и ширем окружењу)

Највећу стопу раста, због великог удјела туризма у структури БДП-а и позитивних кретања у овој области, остварила је економија Црне Горе са растом од 6,0% у 2023. години (2022. раст од 6,4%), а слиједе је економије Бјелорусије са растом од 3,9% у 2023. године (у 2022. пад од 4,7%), Албаније са растом од 3,3% у 2023. години; (у 2022. раст од 4,8%), Хрватске са растом од 2,8% у 2023. години (у 2022. раст од 6,3%), Србије са растом од 2,5% у 2023. години (у 2022. раст од 2,5%), захваљујући неочекивано добром резултату сектора пољопривреде и грађевинарства, као и снажном опоравку сектора енергије након кризе из 2022. године, Румуније са растом од 2,1% у

⁹ Подаци ММФ-а (назив публикације наведен у фусноти један) из априла 2022. године, осим за Пољску (подаци ММФ из јула 2023. године-назив публикације наведен у фусноти 1).

2023. години (у 2022. раст од 4,6%), Грчке са растом од 2,0% у 2023. години (у 2022. раст од 5,6%), БиХ са растом од 1,8%; у 2023. години (у 2022. раст од 4,2%), Бугарске са растом од 1,8% у 2023. години (у 2022. раст од 3,9%), Словеније са растом од 1,6% у 2023. години (у 2022. раст од 2,5%), Словачке са растом од 1,1% у 2023. години (у 2022. раст од 1,8%), Сјеверне Македоније са растом од 1,0% у 2023. години (у 2022. раст од 2,2%) и Пољске са растом од 0,2% у 2023. години (у 2022. раст од 5,6%). У 2023. години пад активности су оствариле економије Мађарске (у 2023. пад од 0,9%; у 2022. раст од 4,6%), Аустрије (у 2023. пад од 0,7%; у 2022. раст од 4,8%) и Чешке (у 2023. пад од 0,4%; у 2022. раст од 2,3%).

У извјештају ММФ за економију БиХ се у 2024. години очекује раст од 2,5%, да би у 2025. години раст убрзао на 3,0%. Очекује се успоравање инфлације у 2024. години на 3,0%, са 6,1% из прошле године. Иако инфлација има тренд опадања, притисци изазвани повећањем плата не престају. Дефицит текућег рачуна БиХ пројектован је на 4,5% БДП-а, у односу на 4,3% БДП-а у 2023. години. Сугерише се да би у фокусу фискалне политике требало бити поновно успостављање одрживости, кроз обуздавање текуће потрошње, уз истовремено очување инвестицијских издвајања која би подстакла раст. Уколико изостане суштински већи реформски напредак, очекује се да ће у средњорочном периоду раст остати пригушен на нивоу од приближно 3,0%, што је превише ниско за постизање значајније конвергенције прихода са приходима у Европској унији. Неизвјесност у погледу економске перспективе је висока, при чему преовладавају негативни ризици. Интезивирање регионалних сукоба, нагло успоравање раста у Европи или повећана волатилност цијена робе могли би изазвати трговинске поремећаје и довести до раста цијена хране и енергије, смањења извоза из БиХ и дознака у БиХ, те слабљење домаће потражње.

Према прогнозама ММФ у 2024. и 2025. години све земље из ове групације ће остварити позитивне стопе раста БДП-а, а највећи раст г/г се очекује од економије Црне Горе (3,7%, односно 3,0% респективно), Србије (3,5%, односно 4,5% респективно), Пољске (3,1%, односно 3,5% респективно), Албаније (3,1%, односно 3,4% респективно), Хрватска (3,0%, односно 2,7% респективно), Румуније (2,8%, односно 3,6% респективно), Сјеверне Македоније (2,7%, односно 3,7% респективно), Бугарска (2,7%, односно 2,9% респективно), те БиХ (2,5%, односно 3,0% респективно).

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске у 2023. години у односу на 2022. годину БДП-а Републике Српске је реално већи за 1,9%. Номинални износ БДП-а за 2023. годину (производни приступ, текуће цијене) је око 16,07 милијарди КМ (16.073.823.000 КМ), што у односу на БДП остварен у 2022. години (око 14,54 милијарди КМ; 14.536.974.000 КМ) представља повећање од око 1,54 милијарде КМ (1.536.849.000), односно 10,6%. БДП *per capita* износи 14.418 КМ, што је за 1.442 КМ више него у 2022. години (12.977 КМ). У структури БДП-а РС за 2023. годину, посматрано по подручјима класификације дјелатности која чине Бруто додату вриједност, највеће учешће имају подручја Трговина (12,3%), Прерађивачка индустрија (12,0%), Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање (8,0%), Пољопривреда, шумарство и риболов (7,4%), Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (5,9%) и Грађевинарство (5,7%). У укупној вриједности БДП-у порези на производе умањени за субвенције на производе учествују са 17,3%. У структури бруто додате вриједности по институционалним секторима, Нефинансијски сектор учествује са 62,0%, Финансијски сектор са 4,2%, Сектор општа држава са 19,7%, Сектор домаћинства са 16,2%, Сектор непрофитних институционалних јединица које служе домаћинствима (НПИСД) са 0,6% и FISIM (минус) са 2,7%. У подручјима дјелатности, са највећим учешћем у структури БДП (Трговина и Прерађивачка индустрија) остварен је пад реалног БДП од 1,4%, односно 6,6% респективно. Пад реалног БДП-а од 0,1% остварен је у подручју Вађење руде и камена, док је у осталим подручјима дјелатности остварен раст реалног БДП. Највећи раст је забиљежен у подручјима: Административне и помоћне услужне

дјелатности (18,2%) и Информације и комуникације (10,7%).¹⁰ И поред скромног раста привредне активности, БДП остварен у Републици Српској има учешће од 32,29% у структури БДП БиХ¹¹ за 2023. годину, што је на нивоу учешћа у 2022. години. БДП per capita града Лакаташи је већи и од БДП-а per capita Републике Српске и од БДП-а per capita БиХ¹².

Према процјени Републичког завода за статистику Републике Српске за први квартал 2024. године, у односу на први квартал 2023. године, раст реалног БДП износи 2,9%. Највећи раст БДП процјењен је у подручју Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања (8,8%), док је у прерађивачкој индустрији процјењен пад реалног БДП од 5,1%.

Са становишта утицаја на остварени раст БДП-а у 2023. години, посматрано по расходовном приступу, расположиви подаци о расту крајње потрошње, дистрибутивне трговине и трговине на мало, уз благи раст кредита становништву, повећање дознака из иностранства и повећање броја запослених указују на закључак да су домаћа потрошња и инвестиције, биле носилац привредног раста у претходној години.

Анализирајући у претходном тексту наведено кретање реалног БДП-а по подручјима класификације дјелатности (производни приступ) и учешће појединих дјелатности у структури БДП-а може се рећи да су највећи допринос економском расту на годишњем нивоу имала подручје Грађевинарство и активности у подручјима Информације и комуникације, Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања, затим Стручне, научне и техничке дјелатности, те активности у подручју Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање. Слиједи активности у подручју Пољопривреде, шумарства и риболова, док је Прерађивачка индустрија због забиљеженог пада реалног БДП-а, сразмјерно учешћу у структури, неутралисала раст укупне привредне активности.

Скромнији реални раст привредне активности у 2023. години (1,9%), остварен је у околностима наглашених геополитичких ризика (сукоб у Украјини и Блиском истоку), високих цијена хране и енергената, слабијег раста најзначајнијих трговинских партнера (економска активност у зони ЕУ забиљежила је скромне стопе раста од 0,5% уз пад индустријске производње) и поштравања услова финансирања (централне банке су проводиле рестриктивну монетарну политику), што је утицало на пад иностране тражње и посљедично обима индустријске производње, као посљедице пада

¹⁰ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-Статистика националних рачуна, Бруто домаћи производ, производни приступ, Годишње саопштење за 2023. годину, Бања Лука, јул 2024. године.

https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/saopstenja/nacionalni_racuni/bdp_godisnji/proizvodni_pristup/2023/BDP_Proizvodni_Pristup_2023_prethodni_podaci.pdf

FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) представља разлику између потраживања по основу камата (активне камате) и обавеза по каматама (пасивне камате) за институционалне јединице финансијског посредовања. Овом ставком је извршена корекција бруто додате вриједности за ниво укупне економије.

¹¹ Извор: Агенција за статистику БиХ, Бруто домаћи производ за Босну и Херцеговину 2023, производни приступ, први резултати, Саопштење, Сарајево, август 2024. године.

https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Saopstenja/2024/NAC_02_2023_Y1_0_BS.pdf

БДП БиХ за 2023. годину, према првим резултатима, износи 49.780.000.000 КМ (БДП per capita 14.556 КМ), а за 2022. годину износи 45.618.000.000 КМ (БДП per capita 13.284 КМ).

¹² БДП per capita града Лакаташи за 2023. годину износи 18.835 КМ, што је за 1.409 КМ више него у 2022. години (17.425 КМ). Наведене податке и констатацију из основног текста треба узети са великом резервом, јер Републички завод за статистику Републике Српске не врши утврђивање БДП-а за ниво општина и градова, а подаци о БДП-у per capita града Лакаташи се заснивају на прорачуну који ставља у однос БДП Републике Српске и укупну вриједност трошкова плата, накнада плата и осталих личних примања за ниво града Лакаташи и Републике Српске, те се по том моделу утврђени износ БДП-а града ставља у однос са бројем становника града за посматране године (процјена Републичког завода за статистику Републике Српске-средином године).

производње у прерађивачкој индустрији, док је производња и снабдјевање електричном енергијом и гасом забиљежило раст. Истовремено, забиљежено је смањење обима спољнотрговинске размјене и раст спољнотрговинског дефицита, као резултат пада извоза и нешто мањег пада увоза, док се на тржишту рада биљеже позитивна кретања уз смањење незапослених и повећање запослених лица.

И поред мјера, које је предузела Влада Републике Српске у циљу побољшања економско-социјалног положаја запослених (повећање плата запослених у јавном управи, чија је плата била испод просјечне плате, редовно повећање пензија, повећање трансфера за социјалну заштиту због динамике повећања броја корисника, већа издвајања за здравствену и дјечију заштиту, обезбјеђење додатних средстава за борачки додатак, увећање средства за породичне, личне и цивилне инвалидине, обезбјеђење средства за финансијску помоћ породицама са четворо и више дјеце, увећање грантова, који се односе на инвестиције у оквиру Министарства здравља и социјалне заштите и Министарства омладине и спорта) фискални дефицит опште државе је номинално задржан на приближно истом нивоу као у претходној години и износи 339,1 милион КМ, док је његово учешће у БДП-у благо опало (за 0,4 п.п.) на ниво од 2,2%. Истовремено, јавни дуг је номинално мањи и његово учешће у БДП-у опало је на ниво од 33,7%.

Индустријска производња у Републици Српској, чије се учешће у БДП-у процјењује на 20,0%, у 2023. години у односу на 2022. годину смањена је за 3,2% (у 2022. години смањење од 0,1% у односу на 2021. годину), што је, након неколико узастопних година раста, наставак тренда пада започетог у 2020. години (пад 6,7%) и само тренутно прекинутог у 2021. години (раст 12,1%). Према календарски прилагођеним индексима, посматрано по главним индустријским групама, уважавајући њихово учешће у структури индустријске производње, паду индустријске производње највише је допринијело смањење производње Интермедијарних производа од 9,6%. Са становишта класификације дјелатности највећи допринос смањењу индустријске производње дало је подручје Прерађивачка индустрија, које је забиљежило пад производње од 6,6%, а значајно је извозно орјентисано и има значајно учешће у структури Индустријске производње (62,44% укупне индустријске производње). У подручју Вађење руда и камена производња је смањена за 1,9%, док је подручје Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација забиљежило повећање производње од 5,0%. Од укупно 24 области Прерађивачке индустрије у 15 области је дошло је до пада производње, а на смањење укупне индустријске производње највише је утицало смањење у Производњи базних метала, Производњи намјештаја и Производњи коже и производа од коже, док је у 8 области производња повећана, с тим да у области производње дуванских производа није било производње. Број запослених у индустрији у 2023. години, у односу на број запослених у 2022. години, је мањи за 2,2%. Подручје Вађење руда и камена биљежи повећање броја запослених за 1,8%, а у подручју Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација запосленост је повећана за 2,1%. У подручју Прерађивачка индустрија број запослених смањен је за 3,2%. Посматрано по областима дјелатности Прерађивачке индустрије раст запослености забиљежен је у 6 области, док је до пада запослености дошло у 17 области. Промет у индустрији је, у 2023. години, смањен за 4,4%, чему је највећи допринос дало смањење промета Интермедијарних производа за 11,3%, са учешћем ових производа од 56,6% у укупној структури промета индустрије. На иностраном тржишту промет је смањен за 7,7%, што указује на смањен пласман наших индустријских производа на иностраном тржишту, док на домаћем тржишту пад промета износи 0,4%. С обзиром да је индустрија Републике Српске значајно извозна орјентисана опоравак индустријске производње може се очекивати са опоравком и очекиваним растом привредне активности и посљедично растом извозне тражње и извоза у земље најважније спољнотрговинске партнере Републике Српске. У 2023. години на нивоу Републике Српске, укупна вриједност продаје индустријских

производа, коју су остварила предузећа која су се бавила индустријском производњом, без обзира у којој дјелатности су регистрована, износила је 7.734.234.305 КМ (у подручју Прерађивачка индустрија 5.148.539.480 КМ; подручју Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација остварена је продаја од 2.196.091.858 КМ; Вађење руда и камена од 339.999.531 КМ; Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине од 49.603.436 КМ), што у односу на вриједност продаје индустријских производа у 2022. години у износу од 7.554.401.063 КМ (у подручју Прерађивачка индустрија 5.337.810.491 КМ; подручју Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација остварена је продаја од 1.821.608.186 КМ; Вађење руда и камена од 339.056.732 КМ; Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине од 55.925.654 КМ), представља повећање од 179.833.242 КМ, односно 2,38%. Вриједност продаје у иностранству износила је 3.386.591.094 КМ, што представља 43,8% укупне вриједности продаје индустријских производа. Продаја властитих индустријских производа износила је 7.436.253.712 КМ, што представља 96,1% укупне вриједности продаје, док је продаја индустријских производа који су резултат услужне производње износила 97.980.593 КМ или 3,9% укупне вриједности продаје. Према индустријским областима, највећи удио у вриједности продаје индустријских производа остварен је у областима Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 28,4%, Производња прехранбених производа 13,7%, Производња готових металних производа, осим машина и опреме 10,2% и Прерада дрвета и производа од дрвета 7,1%. Посматрано по производима, највећу вриједност продаје имала је електрична енергија, укупно 766.350.304 КМ (укључена и вриједност продаје кроз услуге дистрибуције), што је у односу на 2022. годину (891.799.066 КМ) мање продаја за 125.448.762 КМ, односно за 14,07%. Укупно произведена количина у термо и хидроелектранама, без количине у дистрибуцији, износи 8.458.433 (7.784.138 у 2022.) MWh, док продата количина износи 8.316.067 (7.405.270 у 2022.) MWh. Према електроенергетском билансу Републике Српске за 2024. годину планирана производња електричне енергије у 2024. години износи 7.603,75 GWh и за 1,8% је мања у односу на план за 2023. годину (7.469,26 GWh у 2023.), са, по уредном обезбијеђењу снабдијевања свих потрошача у Републици Српској, очекиваним билансним вишком од 2.742,12 MWh (3.012,09 GWh у 2023.) или 36,06% (40,33% у 2023.) укупно планиране годишње производње. Република Српска је једна од ријетких земаља у окружењу која располаже значајним билансним вишковима електричне енергије.¹³ Значајну вриједност продаје и продатих количина производа забиљежена је и код производње Осталих конструкција, претежно од металних лимова¹⁴, производње Алуминијум-хидроксида¹⁵, производње Производа за прехрану домаћих животиња¹⁶, као и код производње Дрвета¹⁷.

¹³ До 2016. године вишкови су износили 20-30% укупне годишње производње, а од 2016. године и уласка термоелектране Станари у систем око 40 укупне годишње производње.

¹⁴ Вриједност продаје: 195.685.794 КМ (171.176.400 КМ у 2022.); Произведена количина: 38.260.186 (43.013.925 у 2022.) kg, Продата количина 37.930.616 (42.677.338 у 2022.) kg.

¹⁵ Вриједност продаје: 156.231.438 КМ (146.001.772 КМ у 2022.); Произведена количина 550.555.553 (549.293.992 у 2022.) kg; Продата количина 217.902.000 (321.475.820) kg.

¹⁶ Вриједност продаје: 138.369.752 КМ; Произведена количина: 180.527.034 kg; Продата количина: 168.387.883 kg.

¹⁷ Дрво од смреке (*Picea spp.*), дрво од јеле (*Abies spp.*), по дужини пиљено или глодано, резано или љуштено, дебљине > 6 mm: Вриједност продаје: 134.194.385 КМ; Произведена количина 331.391 m³, Продата количина 311.903. m³.

Дрво, урезано или глодано; сјечено или гуљено; дебљине > 6 mm (искљ. црногорично и тропско дрво и храстове блокове, траке и резбарије: Вриједност продаје: 115.354.443 КМ; Произведена количина 248.512 m³, Продата количина 218.450 m³.

Индустријска производња, у периоду јануар-јун 2024. године, смањена је за 7,3%, у односу на упоредни период 2023. године. Посматрано по подручјима дјелатности, у првом полуугодишту 2024. године, подручје Вађење руде и камена биљежи пад производње од 8%. Пад производње у подручју Прерађивачка индустрија износи 5% и с обзиром на учешће у структури индустријске производње од 63,5% остварило је највећи утицај на смањење индустријске производње, док је у подручју Производња и снабдјевање, електричном енергијом, гасом, паром и климатизација производња мања за 11,2%. Посматрано по областима прерађивачке индустрије у десет области дошло је до раста производње, док је у тринаест области производња смањена. Промет у индустрији у првом полуугодишту 2024. године смањен је за 1,5% у односу на исти период 2023. године. На домаћем тржишту промет је мањи за 3,7%, док је промет на иностраном тржишту повећан за 0,3%, што наговјештава могућност постепеног опоравка извозне тражње и извоза, а посљедично и индустријске производње. Број запослених у индустрији за шест мјесеци 2024. године, у односу на број запослених у истом периоду 2023. године смањен је за 4,4%. У подручју Вађење руда и камена запосленост је повећана за 1,6%. Прерађивачка индустрија је смањила број запослених за 5,7%. У подручју Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација запосленост је већа за 0,5%. У оквиру прерађивачке индустрије раст запослености забиљежен је у четири области, док је до пада запослености дошло у 19 области.¹⁸

Према подацима Спољнотрговинске коморе БиХ, укупан обим робне размјене Републике Српске са иностранством у 2023. години износио је 12,68 милијарди КМ (12.684.724.000 КМ) и у поређењу са оствареним обимом у 2022. години (13,07 милијарди КМ; 13.074.986.000 КМ) смањен је за 390,26 милиона КМ (390.262.000 КМ), односно за 2,98%. Остварен је извоз у вриједности од 5,40 милијарди КМ (5.403.964.000 КМ), што је у односу на остварени извоз у 2022. години (5,64 милијарди КМ; 5.642.054.000 КМ) мање за 238,09 милиона КМ (238.090.000 КМ), односно за 4,22%. Остварени увоз у 2022. години износио је 7,28 милијарди КМ (7.280.760.000 КМ) и у односу на увоз претходне године (7,43 милијарди КМ; 7.432.932.000 КМ) мањи је за 152,17 милиона КМ (152.172.000 КМ), односно за 2,05%. Спољнотрговински дефицит износи 1,88 милијарди КМ (1.876.796.000 КМ). У поређењу са претходном годином (1,79 милијарди КМ; 1.790.878.000 КМ) дошло је до повећања дефицита за 85,92 милиона КМ (85.918.000 КМ), односно за 4,80%. Покривеност увоза извозом износи 74,22%, док је у 2022. години износила 75,91%. Учешће у извозу БиХ (17.168.427.000 КМ у 2023; 18.377.957.000 КМ у 2022. години) је 31,48% у 2023. години, односно 30,70% у 2022. години, док је учешће у Спољнотрговинској размјени БиХ (45.413.586.000 КМ у 2023; 47.497.406.000 КМ у 2022.) 27,93% у 2023. години, односно 27,53% у 2022. години.¹⁹ Вриједност оствареног увоза на нивоу БиХ у

¹⁸ Извор: Републички завод за статистику Саопштења из области Индустријске производње (за читаво поглавље Индустријске производње).

¹⁹ Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, који се разликују у односу на податке Спољнотрговинске коморе БиХ, обим спољнотрговинске размјене Републике Српске у 2023. години је 12,23 милијарди КМ (12.225.187.000 КМ), што је у односу на 2022. годину (12,61 КМ; 12.611.793.000 КМ) смањење од 386,61 милиона КМ (386.606.000 КМ), односно 3,07%, вриједност извоза у 2023. години била је 5,19 милијарди КМ (5.185.045.000 КМ), што је у односу на 2022. годину 5,43 (5.432.953.000 КМ) смањење од 247,91 милиона КМ (247.908.000 КМ), односно 4,56%, вриједност увоза је 7,04 милијарди КМ (7.040.142.000 КМ), што је у односу на 2022. годину (7,18 милијарди КМ; 7.178.840.000 КМ) смањење од 138,70 милиона КМ (138.698.000 КМ), односно 1,93%, док спољнотрговински дефицит износи 1,86 милијарди КМ (1.855.097.000 КМ), што је у односу на 2022. годину (1,75 милијарди КМ; 1.745.887.000 КМ) повећање дефицита за 109,21 КМ (109.210.000 КМ), односно за 6,26%. Стопа покривености увоза извозом је 73,65% (75,68% у 2022. години). Учешће у извозу БиХ (16.699.723.000 КМ у 2023; 17.973.740.000 КМ у 2022.) је 31,05% у

2023. години је 28.245.159.000 КМ (29.119.449.000 КМ у 2022.). Спољнотрговински дефицит на нивоу БиХ у 2023. години износио је 11.076.732.000 КМ (10.741.492.000 КМ у 2022.). Покривеност увоза извозом на ниво БиХ у 2023. години је 60,78% (63,11% у 2022.). Најзначајнији партнери у спољнотрговинској размјени Републике Српске према вриједности извоза су: Србија, Хрватска, Италија, Њемачка, Словенија, Аустрија, Швајцарска, Мађарска, Холандија, Пољска, Турска, Кина, а према вриједности увоза су: Србија, Хрватска, Италија; Њемачка, Кина, Аустрија, Мађарска, Пољска, Турска, Холандија и Швајцарска. Извезене количине су 3,43 милиона тона (3.426.864.119 kg), док су увезене количине 2,64 милиона тона (2.636.951.398 kg).²⁰

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, презентованим од стране ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука, укупан обим робне размјене Републике Српске са иностранством у периоду јануар-јун 2024. године износио је око шест милијарди КМ (6.002.310.000 КМ) и у поређењу са оствареним обимом у упоредном периоду 2023. године мањи је за 101,66 милиона КМ, односно мањи је за 1,7%. Остварен је извоз у вриједности од око 2,45 милијарди КМ (2.448.368.000 КМ), што је у односу на извоз у првом полугодишту 2023. године (2,68 милијарди КМ; 2.678.455.000 КМ мање за око 230,09 милиона КМ (230.087.000 КМ), односно мањи је за 8,6%. Увоз је износио око 3,55 милијарде КМ (3.553.942.000 КМ) и повећан је за око 128,43 милиона КМ (128.427.000 КМ), односно већи је за 3,7% у односу на исти период претходне године (3,43 милијарде КМ; 3.425.515.000 КМ). Спољнотрговински дефицит износи 1,11 милијарди КМ (1.105.574.000 КМ). У поређењу са претходном годином дошло је до повећања дефицита за око 358,51 милион КМ (358.514.000 КМ), односно дефицит је већи за 48%. Покривеност увоза извозом износи 68,9%, док је у првом полугодишту 2023. године износила 78,2%, односно мања је за 9,3 процентна поена.

У Републици Српској, према подацима Привредне коморе Републике Српске Подручна привредна комора Бања Лука²¹, мјесечна инфлација у децембру 2023. године (децембар 2023/новембар 2023) износила је -0,3%, годишња инфлација (децембар 2023/децембар 2022) износила је 3,3% (13,6% децембар 2022/децембар 2021), док је просјечна годишња инфлација (јануар-децембар 2023/јануар-децембар 2022) износила 7,0 (12,7% јануар-децембар 2022/јануар-децембар 2021). Најзначајнији допринос просјечном годишњем расту цијена дао је одјељак Становање, вода, електрична енергија, плин и други енергенти (12,2%), прије свега услијед виших цијена у групи Чврста горива (просјек годишњих повећања по мјесецима од 17,3%), Храна и безалкохолна пића (11,2%) услијед виших цијена у класама Поврће (просјек годишњих повећања по мјесецима од 18,8%) и Риба (просјек годишњих повећања по мјесецима од

2023. години, односно 30,23% у 2022. години, док је учешће у Спољнотрговинској размјени БиХ (44.467.289.000 у 2023; 46.610.187.000 у 2022.) 27,49 % у 2023. години, односно 27,06% у 2022. години (Извор података за извоз БиХ и Спољнотрговинску размјену БиХ је Агенција за статистику БиХ. Према овом извору вриједност увоза БиХ је 27.767.566.000 КМ у 2023, односно 28.636.447.000 КМ у 2022. години; Салдо робне размјене БиХ је -11.067.843.000 КМ у 2023, односно -10.662.707.000 КМ у 2022. години, док је Покривеност увоза извозом на нивоу БиХ 60,14% у 2023, односно 62,77% у 2022.).

²⁰ Вриједност извоза се креће у распону од 16,99 милиона КМ за последњу земљу по редослиједу у основном тексту, у дијелу који се односи на извоз, до 895,63 милиона КМ за прву земљу по редослиједу у основном списку, у дијелу који се односи на извоз. Вриједност увоза се креће у распону од 96,30 милиона КМ за последњу земљу по редослиједу у основном тексту, у дијелу који се односи на увоз, до 1,79 милијарди КМ за прву земљу по редослиједу у основном списку, у дијелу који се односи на извоз.

²¹ Привредна кретања јануар-децембар 2023, Бања Лука, јануар 2024. године. Подаци засновани на подацима Републичког завода за статистику о кретању Индекса потршачких цијена (CPI-Consumer Price Index), који се користи као мјера инфлације, као индикатор за очување вриједности код уговора са индексним клаузулама, као дефлатор финалне потрошње домаћинства, као и за упоређивање стопе инфлације са другим регионима.

17,6%), a značajan rast cijena je ostvaren i odjeljku Ostala dobra i usluge (11,0%), prije svega zahvaljujući povećanju cijena u grupi Usluge lične njege od 13,4%. Istovremeno, najveći pad cijena zabilježen je u odjeljku Odjeћа и Обућа (cijene су ниже за 4,4%, односно код Одјеће за 3,5%, а код Обуће 6,6%), услед сезонских снижења конфекције и обуће током године и Одјелјку превоз (цијене су ниже за 3,1%, због нижих цијена у групи Употреба превозних средстава од 5,2%). Базна инфлација, из које су изузете волатилне цијене горива, житарица, меса, млијека, сира и јаја и чврстих горива, која је у последњој декади била ниска и стабилна (није прешла прко 1%), у 2022. години је достигла највећи ниво од 2008. године (6,6%). У 2023. години бильежи раст од 5%, те је и даље остала на високом нивоу, што имплицира да су цијене на домаћем тржишту имале знатно јачи утицај, него цијене роба на међународном тржишту. И поред нижих годшњих стопа раста цијена, цијене су остале на високом нивоу, што се негативно одразило на куповну моћ становништва. Влада Републике Српске, односно Министарство трговине и туризма Републике Српске је, као једну од мјера за ублажавање негативних ефекта инфлација покренуло кампању "Друштвено одговорни", у којој су се најприје укључили трговци и понудили потрошачима низ производа по снижени цијенама, а затим и произвођачи и добављачи. Опадајући тренд раста инфлације, од трећег квартала 2023. године, настављен је и у првом полугодишту 2024. године. Мјесечна инфлација у јуну 2024. године (јуни 2024/мај 2024) износила је - 0,5%. Годишња инфлација (јуни 2024/јуни 2023) износила је 1,7%. У периоду јануар-јун 2024. године, у поређењу са истим периодом претходне године, у Републици Српској, цијене су просјечно више за 2,5%, односно просјечна инфлација у посматраном периоду је 2,5%. Од 12 главних одјељака производа и услуга, више цијене на годишњем нивоу збилежене су у једанаест, а ниже цијене у једном одјелјку. Највиши просјечни раст цијена збилежен је у одјелјку Остала добра и услуге (6,5%), прије свега услед повећања цијена у групама Остале услуге од 7,4% и Услуге личне нјеge од 7,2%, одјелјку Ресторани и хотели (6,3%), прије свега услед раста цијена у групи Услуге смјештаја од 11,8 %, одјелјку Алкохолна пића и дуван (5,0%), прије свега због раста цијена у групи Алкохолна пића од 8,2%, узрокованог растом цијена у класи Пиво (годишњи раст 11,6%). Слиједи одјелјак Рекреација и култура са повећањем од 4,6%, прије свега због виших цијена у групи Новине, књиге и прибор за писање (5,4%), узрокованог растом цијена Књиге и уџбеника (годишњи раст од 9,0%), одјелјак Намјештај, покућство и редовно одржавање са повећањем цијена од 3,0%, прије свега због повећања цијена у групама Производи и услуге за редовно одржавање куће од 5,4% и Алата и опрема за кућу и врт од 3,4%, одјелјак Становање, вода, електрична енергија, плин и други енергенти са повећањем од 2,9%, прије свега због раста цијена у групама Станирана од 12,3% и Одржавање и поправка стамбених јединица од 9,5%, потом одјелјак Здравство са вишим цијенама од 2,7 %, прије свега услед повећања цијена у групи Медицински производи од 5,5%. Ниже просјечне цијене у посматраном периоду, збилежене су у одјелјку Одјећа и обућа (цијене су ниже за 6,8%, односно код Одјеће за 6,6%, а код Обуће за 7,1%) услед сезонских снижења конфекције и обуће током године. Влада Републике Српске је и у 2024. години предузимала мјере за заштиту животног стандарда становништва, посебно најугроженијих слојева: настављена кампања "Друштвено одговорни", донесена одлука о ограничењу цијена хљеба због већег раста цијена ове основне животне намирнице, донијета уредба одређивању марже у промету производа на одређени период, којом су додатно снижене марже на основне животне намирнице, те проширен обухват производа на који су ограничене марже. Циљ ових мјера је смањење инфлаторних притисака и инфлационих очекивања, као и редовно и несметано снабдијевање тржишта храном. У прва четири мјесеца 2024. године, базна инфлација, износила је 2,5%, тако да су се слабљења инфлаторних притисака и ефеката претходних енергетских шокова и уских грла у ланцу снабдијевања на укупну инфлацију одразила и кроз нижу базну инфлацију. У наредном периоду према пројекцијама међународних институција, очекује се да

цијене примарних производа, које поред изгледа за економски раста значајно утичу на кретање цијена, иду наниже. Наиме, очекује се пад цијена хране и енергената, као и ђубрива и сировина на свјетском тржишту, што ће се одражавати на даље кретање инфлације. У томе смислу, према пројекцијама Европске централне банке из априла 2024. године, очекује се да ће цијена барела сирове нафте за 2024. годину бити 79,7\$ по барелу, уз корекцију процјене из децембра 2023. године за инфлације у евро зони (2,7%) на 2,3%, а које се заснивају на претпоставкама о нижој цијени енергије, нижим каматним стопама и благој депрецијацији евра.

Просјечна нето плата у 2023. години износила је 1.274 КМ, што је у односу на просјечну нето плату у 2022. години (1.144 КМ), номинално више за 11,4%, а реално за 4,1%. Посматрано по подручјима дјелатности реални пад просјечне нето плате (4,9%) забиљежен је само у подручју Стручне, научне и техничке дјелатности, док су, за разлику од реалног раста, сва подручја остварила номинални раст просјечне нето плате, а највећи је остварен у подручјима Умјетност, забава и рекреација (18,8%), Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство (15,1%), као и у дјелатностима Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала и Саобраћај и складиштење по 14,5%. Највеће просјечне нето плате су имали запослени у подручјима Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања (1.667 КМ), Информације и комуникације (1.663 КМ) и Вађење руда и камена (1.631 КМ), а слиједе их запослени у подручјима Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање (1.583 КМ), Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (1.582 КМ), Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада (1.576 КМ) и Образовање (1.340 КМ), док најниже просјечне нето плате имају запослени у подручју Грађевинарство (952 КМ) и подручју Саобраћај и складиштење (987 КМ).²² Просјечна нето плата, у периоду јануар-јуни 2024. године, износила је 1.388 КМ и у односу на просјечну нето плату у упоредном периоду 2023. године, номинално је већа за 10,2%, а реално за 7,5%. Посматрано по подручјима, у периоду јануар-јуни 2024. године, највиша просјечна нето плата исплаћена је у подручју Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања (1.805 КМ), а по висини исплаћене плате слиједе га подручја Информације и комуникације (1.736 КМ), Вађење руда и камена (1.730 КМ), Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (1.719 КМ), Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање (1.630 КМ), Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада (1.621 КМ), Стручне, научне и техничке дјелатности (1.554 КМ), Образовање (1.377 КМ) и Остале услужне дјелатности (1.367 КМ). У посматраном периоду, најнижа просјечна нето плата исплаћена је у подручју Грађевинарство и износила је 1.081 КМ, а по релативно малој висини плате, слиједе га подручја Саобраћај и складиштење (1.122 КМ), Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство (1.125 КМ), Пословање некретнинама (1.129 КМ), Пољопривреда, шумарство и риболов (1.178 КМ), Прерађивачка индустрија (1.185 КМ), док се у осталим подручјима просјечна нето плата креће у распону 1.212 КМ до 1.252 КМ²³. У посматраном периоду сва подручја су забиљежила и реални и номинални раст нето плата, од чега је највећи номинални раст остварен у подручјима Административне и

²² Релативно мале просјечне нето плате (мање од 1.200 КМ) имала су и подручја Дјелатност пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство (1.013 КМ), Трговина (1.040 КМ), Прерађивачка индустрија (1.045 КМ), Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине (1.053 КМ), Пољопривреда, шумарство и риболов (1.064 КМ), Административне и помоћне услужне дјелатности (1.074 КМ), Умјетност, забава и рекреација (1.104 КМ) и Остале услужне дјелатности (1.195 КМ)

²³ Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала (1.212 КМ); Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине (1.223 КМ); Административне и помоћне услужне дјелатности (1.251 КМ); Умјетност, забава и рекреација (1.252 КМ).

помоћне услужне дјелатности (18,2%), Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала (18,1%), Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине (17,8%), Стручне, научне и техничке дјелатности (17,1%), Умјетност, забава и рекреација (16,7%), Остале услужне дјелатности (15,8%) и Прерађивачка индустрија (15,6%). Имајући у виду да је Влада Републике Српске Одлуком утврдила износ најниже нето плате за 2024. годину у износу од 900 КМ, очекује се да ће тренд раста нето плате наставити и у наредном периоду. За период 2024-2027, према предвиђањима Министарства финансија Републике Српске, очекује се кретање плате у распону од 1.408 КМ у 2024. до 1.602 КМ у 2027. години.

Просјечна пензија, захваљујући, између осталог и годишњем усклађивању пензија, при чему су пензије почетком 2023. године повећане за 13,5%, у 2023. години износила је 540 КМ (461 КМ у 2022.), уз номинални раст од 17,14% и достигла је ниво од 42,39% просјечне плате (40,30% у 2022.). На евиденцији Фонда ПИО у 2023. години било је евидентирано 279.270 пензионера, што је за 2,3% више него у 2022. години (273.024 пензионера). С циљем побољшања материјалне ситуације пензионера и у наредном периоду се очекује раст пензија о чему свједочи и податак Министарства финансија Републике Српске према којем је у периоду јануар-јун 2024. године исплаћена просјечна пензија од 592 КМ, што је 9,7% више него у истом периоду претходне године. Истовремено просјечан број пензионера за поменути период износи 282.659 лица.

Општи ниво цијена и трошкова живота битно утиче на куповну моћ плата и пензија и животни стандард становништва. Према подацима Савеза синдиката Републике Српске, просјечна синдикална потрошачка корпа за четворочлану породицу у 2023. години износила је 2.482,84 КМ, што је за око 247 КМ (247,45 КМ), односно за 14,28% више него у 2022. години (2.235,39 КМ).²⁴ Синдикална потрошачка корпа за јун 2024. године износила је 2.608,35 КМ и за око 136 КМ (136,06 КМ), односно за 5,50% је већа у поређењу са синдикалном потрошачком корпом за исти период претходне године.²⁵ Према подацима Министарства трговине и туризма Републике Српске, који су реалнији у односу на претходно презентоване податке (засновани на просјечним потрошачким цијенама објављеним од стране Републичког завода за статистику Републике Српске), вриједност потрошачке корпе за четворочлану породицу у Републици Српској у мају 2024. године износила је 1.764,40 КМ. Према овом извору за храну и пиће било је потребно издвојити 857,50 КМ. Вриједност потрошачке корпе у мају 2024. године је мања за 10,78 КМ у односу на вриједност потрошачке корпе у априлу 2024. године (1.775,18, од чега је за храну и пиће било потребно издвојити 860,88 КМ). За исправно сагледавање презентованих података битно је истаћи да значајан број породица има два или више запослених чланова, додатне изворе прихода, производе храну за властите потребе, као и да је према Попису 2013²⁶ просјечан број чланова домаћинства у Републици Српској 2,85²⁷.

²⁴ Структура потрошачке корпе за децембру 2023. године (2.554,57 КМ) је сљедећа: Прехрана (1.152,57 КМ, односно 45,12%); Становање и комуналне услуге (644,6 КМ, односно 25,23%), Текуће одржавање домаћинства (141,85 КМ, односно 5,55%); Одјећа и обућа (190,85 КМ; 7,47%); Хигијена и њега здравља (108,2 КМ, односно 4,24%); Превоз (225,75 КМ, односно 8,84%); Образовање и култура (90,75 КМ, односно 3,55%).

²⁵ Структура синдикалне потрошачке корпе за јуни 2024. године је сљедећа: Прехрана (1.179,85 КМ, односно 45,23%); Становање и комуналне услуге (649,75 КМ, односно 24,91%), Текуће одржавање домаћинства (148,2 КМ, односно 5,68%); Одјећа и обућа (202,2 КМ; 7,75%); Хигијена и њега здравља (111,85 КМ, односно 4,29%); Превоз (225,75 КМ, односно 8,65%); Образовање и култура (90,75 КМ, односно 3,48%).

²⁶ Попис, домаћинстава и станова у Републици Српској 2013. године - Резултати пописа, градови, општине, насељена мјеста-Домаћинства према броју чланова, градови/општине Републички завод за статистику Републике Српске, Бања Лука, 2017. године

И поред свих турбуленција и негативних утицаја геополитичких догађаја, захваљујући макроекономској стабилности, привредном расту, као и подстицању запошљавања и активностима на побољшању услова рада и унапређењу институција тржишта рада, тржиште рада се показало отпорним са наставком позитивних кретања у правцу повећања запослености, смањења незапослености и претходно поменутог раста плата. Према подацима Републичког завода за статистику РС, презентованим од стране ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука, просјечан број запослених у Републици Српској у 2023. години износио је 290.491 лица, што је у односу на просјечан број запослених у 2022. години (286.679) више за 3.812 лица или за 1,33%. Посматрано по подручјима дјелатности, највеће учешће у укупном броју запослених имала је Прерађивачка индустрија (20,5% укупно запослених, односно 59.582 запослених лица), у структури запослености Прерађивачке индустрије највеће учешће су имале области Производња коже и производа од коже (15,2% запослених у Прерађивачкој индустрији, односно 9.064 запослених лица) и Производња прехранбених производа (14,0% запослених у Прерађивачкој индустрији, односно 8.370 запослених лица). По броју запослених Прерађивачку индустрију слиједе Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала (17,6% укупно запослених, односно 51.165 запослених лица) и Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање (9,3% укупно запослених, односно 26.933 запослених лица). На једног пензионера дође 1,04 запослених лица, што је изразито неповољан однос са становишта финансирања пензија. Просјечан број незапослених (активна понуда радне снаге, стање на евиденцији Завода за запошљавање) у Републици Српској у 2023. години износио је 61.093 лица, што је у односу на просјечан број незапослених у 2022. години (67.745 лица) мање за 6.652 лица, односно за 9,8%. Укупан број новопријављених лица на евиденцији Завода за запошљавање у 2023. години износио је 37.501, што је у односу на укупан број новопријављених у истом периоду 2022. године (43.182) мање за 5.681 лице или за 13,2%. Са евиденције Завода за запошљавање у 2023. години ради запослења, брисано је 22.187 лица, што је за 5.382, односно 19,5% мање у односу на 2022. годину (27.569). Из наведених података може се закључити да је у 2023. години укупан број новопријављених за 15.314 лица већи од укупног броја брисаних ради запослења. Истовремено, у 2023. години, број лица која су са евиденције брисани ради обављања приватне дјелатности је 747, што је у односу на исти период претходне године (2.013) за 1.266, односно 62,9% мање. Анкетна стопа незапослености у 2023. години била је 9,1% (просјек на основу кварталних саопштења),²⁸ што је за 2,1% мање у односу на 2022. годину када је износила 11,2%. Административна стопа незапослености²⁹ у 2023. години износила је 17,4% и у односу на 2022. годину (19,1%) била је мања за 1,7%. Због одласка радне снаге, прије свега младих образованих кадрова, привреда Републике Српске се попут великих европских економија морала прилагодити новим трендовима и ангажовати стране раднике. Према подацима Јавне установе Завод за запошљавање Републике Српске, презентованим од стране ПКРС-Подручна комора Бања Лука, у 2023. години укупно (нових и продужених) је издато

²⁷ Структура домаћинстава (укупно 408.825 домаћинстава) према броју чланова је: домаћинстава са једним чланом 91.300, са два члана 107.130, са три члана 79.155, са четири члана 72.771, док је са пет и више чланова 58.469.

²⁸ За разлику од претходних периода када се проводила једном годишње (у априлу сваке године) од 2020. године Републички завод за статистику Републике Српске анкету о радној снази проводи квартално, те анкетна стопа незапослености на нивоу године представља просјек на основу кварталних саопштења. Кварталне, као и раније годишње, анкетне стопе незапослености се израчунавају тако што се број незапослених лица утврђених анкетом о радној снази подијели бројем активног становништва, такође утврђен анкетом о радној снази. Активно становништво или радну снагу чине запослена и незапослена лица.

²⁹ Израчунава се тако што се просјечан број евидентираних незапослених лица подијели са збиром просјечног броја евидентираних незапослених и просјечног броја регистрованих запослених лица.

2.117 радних дозвола (1.154 у 2022. години). Значајно је, за 998, односно за 138,4% порастао број нових дозвола (са 721 у 2022. на 1.719 у 2023.), док се број продужених дозвола смањило за 35, односно за 8,1% (са 433 у 2022. на 398 у 2023.). Највећи број ангажованих радника долази из Србије, Непала, Индије и Турске. Број запослених у Републици Српској у марту 2024. године износио је 289.755 лица, што је у поређењу са бројем запослених у марту 2023. године (290.237 запослених лица) мање за 482 лица, односно за 0,2%, а у поређењу са бројем запослених у септембру 2023. године (290.745 запослених лица) мање за 990 лица, односно 0,3%. Посматрано по подручјима дјелатности, највеће учешће у укупном броју запослених има Прерађивачка индустрија (19,8% укупно запослених, односно 57.325 запослених лица), а у структури запослености прерађивачке индустрије највеће учешће има подручје Производња прехранбених производа (14,8% запослених у Прерађивачкој индустрији, односно 8.456 запослених) и област Производња коже и производа од коже (14,5% запослених у Прерађивачкој индустрији, односно 8.336 запослених). По броју запослених Прерађивачку индустрију следе Трговина на велико и мало, поправка моторних возила и мотоцикала (17,8% од укупно запослених, односно 51.682 запослених лица) и Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање (9,3% од укупно запослених; 26.902 запослених). Просјечан број незапослених (активна понуда радне снаге, стање на евиденцији Завода за запошљавање) у Републици Српској, у периоду јануар-јун 2024. године износио је 57.687 лица, што је у односу на просјечан број незапослених у упоредном периоду 2023. године (62.339 незапослених лица) мање за 4.652 лица, односно за 7,5%. Укупан број новопријављених лица на евиденцију Завода за запошљавање, у првом полугодишту 2024. године износио је 16.304, што је у односу на укупан број новопријављених у истом периоду 2023. године (18.465) мање за 2.161 лице или за 11,7%. Укупан број лица у Републици Српској, која су са евиденције Завода за запошљавање брисана ради запослења, у првој половини 2024. године износи 9.969 лица, што је у односу на укупан број брисаних са евиденције ради запослења у истом периоду 2023. године (11.098) мање за 1.129 лица или за 10,2%. Из наведених података може се закључити да је у првој половини 2024. године укупан број новопријављених за 6.335 лица већи од укупног броја брисаних ради запослења. Истовремено, у првој половини 2024. године, број лица која су са евиденције брисани ради обављања приватне дјелатности је 312, што је у односу на исти период претходне године (373) за 61, односно 16,4% мање. Према подацима Јавне установе Завод за запошљавање Републике Српске, презентованим од стране ПКРС-Подручна комора Бања Лука, у првој половини 2024. године укупно (нових и продужених) је издато 1.180 радних дозвола (1.048 у истом периоду 2023.). Анкетна стопа незапослености у првом тромјесјечју 2024. године била је 9,3%, што је за 0,1% више у односу на исти период 2023. године, када је износила 9,2%, док је у односу на четврто тромјесјечје 2023. година, када је износила 8,7% виша за 0,6%. Административна стопа незапослености у марту 2024. години износила је 16,8% и у односу на стопу незапослености у марту 2023. године (17,8%) мања је за 1,0%, док је у односу на стопу незапослености у септембар 2023. године (17,2%) мања за 0,4%.

Број издатих нових дозвола је порастао за 50, односно за 5,9% (са 844 у првој половини 2023. на 894 у првој половини 2024.), док се број продужених дозвола повећао за 82, односно за 40,2% (са 204 у првој половини 2023. на 286 у првој половини 2024.). Према пројекцијама Министарства финансија Републике Српске³⁰ предвиђају се стопе наезапослености од 8,6% у 2024. години до 7,7% у 2027. години. Уз претпоставку наставка тренда смањења незапослених, прогнозира се број запослених од 294.355 у 2024. години до 304.235 у 2027. години.

³⁰ Документ оквирног Буџета Републике Српске за период 2025-2027. година.

Укупно наплаћени јавни приходи, који су у надлежности Пореске управе Републике Српске, у 2023. години износили су 3,610 милијарди КМ (3.610.256.705 КМ), што је у односу на претходну годину (3,103 милијарди КМ; 3.102.530.392 КМ), више од 507 милиона КМ (507.726.313 КМ), односно за 16,36%. Директни порези у 2023. години наплаћени су у износу од 759,62 милиона КМ, што је за 116,29 милиона КМ (116.289.325 КМ) или 18,08 % више него у 2022. години (643,33 милиона КМ; 643.332.701 КМ). Доприноси су у прошлој години наплаћени у износу од 2,247 милијарди КМ (2.247.011.836 КМ), што је за око 280 милиона КМ (280.180.613 КМ) или 114,25% више него у 2022. години (1,967 милијарди КМ; 1.966.831.223). Код осталих јавних прихода, остварена је наплата од 603,62 милиона КМ (603.622.843 КМ), што је за око 111,25 милиона КМ (111.256.375 КМ) или 22,60 % више него у 2022. години (492,37 милиона КМ; 492.366.468 КМ). Пореска управа Републике Српске је у првој половини 2024. године на рачун јавних прихода Републике Српске прикупила 2,036 милијарди марака, што је за 243,9 милиона КМ или 14% више у односу на исти период претходне године, при чему је задржан висок проценат раста наплате по свим групама јавних прихода Српске. Директни порези, у првој половини 2024. године, наплаћени су у износу од 545,6 милиона КМ, што је за 100,7 милиона КМ или 23 % више него у истом периоду 2023. године. Доприноси, за првих шест мјесеци текуће године, наплаћени у износу од 1,217 милијарди КМ, што је за 131,5 милиона КМ или 12% више него у истом периоду претходне године. Остали јавни приходи, наплаћени су у износу од 273,9 милиона КМ, што је за 11,6 милиона КМ или 4% више него у првих шест мјесеци 2023. године.

Према подацима Пореске управе Републике Српске, презентованим од стране ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука у 2023. години на подручју Републике Српске новорегистрован је 1.601 порески обвезник - правно лице и 3.904 пореска обвезника - предузетника, док су истовремено одјављена 422 пореска обвезника - правна лица и 2.034 пореских обвезника - предузетника. У поређењу са 2022. годином (1.530 пријављених правних лица и 4.915 предузетника), број пријављених правних лица је већи за 71, док је број пријављених предузетника мањи за 1.011. Број одјављених правних лица (271 у 2022.) већи је за 151, док је број одјављених предузетника (2.107 у 2022.) мањи за 73.³¹

2. Упоредни показатељи за привреду Републике Српске и града Лакташи

У табели 1. приказани су упоредни показатељи за РС и град Лакташи.

Табела 1. Показатељи за привреду града Лакташи у односу на привреду Републике Српске

ОБЛАСТ	ПОКАЗАТЕЉИ	2022	2023	Индекс (2023/2022*100); разлика у % (2023-2022)
СТАНОВНИШТВО	Број становника РС	1.120.236	1.114.819	99,52
	Број становника града	34.699	34.759	100,17
	Учешће града у становништву РС (%)	3,10	3,12	0,02

³¹ Извор: ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука, Привредна кретања јануар-децембар 2023, Бања Лука, јануар 2024. године; Привредна кретања јануар-јун 2024, Бања Лука, август 2024. године.

ОБЛАСТ	ПОКАЗАТЕЉИ	2022	2023	Индекс
				(2023/2022*100); разлика у % (2023-2022)
ПРИВРЕДНА ДРУШТВА	Број привредних друштава на нивоу РС	11.348	11.858	104,49
	Број привредних друштава на нивоу града	565	579	102,48
	Учешће града у броју привредних друштава РС (%)	4,98	4,88	-0,10
	Број привредних друштава на 1000 становника на нивоу РС	10,13	10,64	105,00
	Број привредних друштава на 1000 становника на нивоу града	16,28	16,66	102,30
ТРЖИШТЕ РАДА	Просјечан број незапослених на нивоу РС (стање на евиденцији)	67.745	61.093	90,18
	Просјечан број незапослених на нивоу града (стање на евиденцији)	892	860	96,41
	Учешће града у броју незапослених РС (%)	1,32	1,41	0,09
	Просјечан број запослених на нивоу РС	286.679	290.491	101,33
	Просјечан број запослених на нивоу града	11.938	12.142	101,71
	Учешће града у броју запослених РС (%)	4,16	4,18	0,02
	Број запослених на 1000 становника на нивоу РС	255,91	260,57	101,82
	Број запослених на 1000 становника на нивоу града	344,04	349,32	101,53
	Стопа незапослености на нивоу РС (%)	19,11	17,38	-1,73
	Стопа незапослености на нивоу града (%)	6,95	6,61	-0,34
	Просјечан број запослених у привредним друштвима на нивоу РС (по основу стања на крају мјесеца)	183.937	179.948	97,83
	Просјечан број запослених у привредним друштвима на нивоу града (по основу стања на крају мјесеца)	7.945	7.838	98,65
	Број запослених по привредном друштву на нивоу РС	16,21	15,18	93,62
	Број запослених по привредном друштву на нивоу града	14,06	13,54	96,27
	Просјечна нето плата у РС (КМ)	1.144	1.274	111,36
Просјечна нето плата на нивоу града (КМ)	1.008	1.119	111,01	
СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЈЕНА	Обим размјене РС (КМ)	13.074.986.000	12.684.724.000	97,02
	Обим размјене града (КМ)	1.240.683.000	1.227.189.000	98,91
	Учешће града у обиму размјене РС (%)	9,49	9,67	0,18
	Обим робне размјене РС per capita (КМ)	11.671,64	11.378,28	97,49
	Обим робне размјене града per capita (КМ)	35.755,58	35.305,68	98,74
	Салдо робне размјене РС (КМ)	-1.790.878.000	-1.876.796.000	104,80
	Салдо робне размјене града (КМ)	-475.141.000	-470.985.000	99,13
	Учешће града у салду робне размјене РС (%)	26,53	25,10	-1,43
	Салдо робне размјене РС per capita (КМ)	-1.598,66	-1.683,50	105,31
	Салдо робне размјене града per capita (КМ)	-13.693,25	-13.550,02	98,95
	Увоз РС (КМ)	7.432.932.000	7.280.760.000	97,95
	Увоз града (КМ)	857.912.000	849.087.000	98,97
	Учешће града у увозу РС (%)	11,54	11,66	0,12
	Увоз РС per capita (КМ)	6.635,15	6.530,89	98,43
	Увоз града per capita (КМ)	24.724,40	24.427,83	98,80
	Извоз РС (КМ)	5.642.054.000	5.403.964.000	95,78
	Извоз града (КМ)	382.771.000	378.102.000	98,78
	Учешће града у извозу РС (%)	6,78	7,00	0,22
	Извоз РС per capita (КМ)	5.036,49	4.847,39	96,25
	Извоз града per capita (КМ)	11.031,18	10.877,82	98,61
Покривеност увоза извозом на нивоу РС (%)	75,91	74,22	-1,69	
Покривеност увоза извозом на нивоу града (%)	44,62	44,53	-0,09	

ОБЛАСТ	ПОКАЗАТЕЉИ	2022	2023	Индекс (2023/2022*100); разлика у % (2023-2022)
ФИНАНСИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ	Пословни приходи-привреда РС (КМ)	29.045.347.656	30.123.832.722	103,71
	Пословни приходи-привреда града (КМ)	1.707.200.433	1.837.515.327	107,63
	Учешће привреде града у пословним приход. привреде РС (%)	5,88	6,10	0,22
	Приходи од извоза-привреда РС (КМ) (приходи од продаје робе на иностраном тржишту + приходи од продаје производа на иностраном тржишту + приходи од пружених услуга на иностраном тржишту; податак из коришћених извора увећан за вриједност извоза предузећа са подручја града која цјелокупну производњу извозе, а чији прих. од продаје производа и извршених услуга на иностраном тржишту, због начина извоза, нису исказани у извјештају)	4.674.442.892	4.224.270.615	90,37
	Приходи од извоза-привреда града (КМ) (приходи од продаје робе на иностраном тржишту + приходи од продаје производа на иностраном тржишту + приходи од пружених услуга на иностраном тржишту; податак из коришћених извора увећан за вриједност извоза предузећа са подручја града која цјелокупну производњу извозе, а чији приходи од продаје производа и извршених услуга на иностраном тржишту, због начина извоза, нису исказани у извјештају)	393.999.990	394.407.946	100,10
	Учешће привреде града у приходима од извоза привреде РС (%)	8,43	9,34	0,90
	Пословни расходи-привреда РС (КМ)	26.356.054.652	26.783.382.522	101,62
	Пословни расходи-привреда града (КМ)	1.535.832.131	1.645.721.907	107,16
	Учешће привреде града у пословним расход. привреде РС (%)	5,83	6,14	0,31
	Пословни добитак-привреда РС (КМ)	2.991.603.407	3.606.534.809	120,56
	Пословни добитак-привреда града (КМ)	177.071.878	202.994.383	114,64
	Учешће привреде града у пословном добитку привреде РС (%)	5,92	5,63	-0,29
	Пословни губитак-привреда РС (КМ)	302.310.402	266.084.609	88,02
	Пословни губитак-привреда града (КМ)	5.703.576	11.200.963	196,38
	Учешће привреде града у пословном губитку привреде РС (%)	1,89	4,21	2,32
	ЕВИТ (оперативна добит)-привреда РС (КМ) (пословни добитак-пословни губитак)	2.689.293.005	3.340.450.200	124,21
	ЕВИТ (оперативна добит)-привреда града (КМ) (пословни добитак-пословни губитак)	171.368.302	191.793.420	111,92
	Учешће привреде града у оператив. добити-ЕВИТ-у привреде РС (%)	6,37	5,74	-0,63
	Приходи од камата-привреда РС (КМ)	89.833.414	130.036.926	144,75
	Приходи од камата-привреда града (КМ)	425.206	1.592.626	374,55
	Учешће привреде града у приходима од камата привреде РС (%)	0,47	1,22	0,75
	Расходи камата-привреда РС (КМ)	334.126.090	389.145.453	116,47
	Расходи камата-привреда града (КМ)	11.167.602	14.465.959	129,54
	Учешће привреде града у расходима камата привреде РС (%)	3,34	3,72	0,38
	Укупни приходи привреде РС (КМ)	29.863.470.649	31.296.983.701	104,80
	Укупни приходи привреде града (КМ)	1.738.810.393	1.869.809.999	107,53
	Учешће града у укупним приходима привреде РС (%)	5,82	5,97	0,15
	Укупни приходи привреде РС per capita (КМ)	26.658,20	28.073,60	105,31
	Укупни приходи привреде града per capita (КМ)	50.111,25	53.793,55	107,35
	Укупни приходи привреде РС по привредном друштву (КМ)	2.631.606,51	2.639.313,86	100,29
	Укупни приходи привреде града по привредном друштву (КМ)	3.077.540,52	3.229.378,24	104,93
	Укупни приходи привреде РС по запосленом (КМ)	162.357,06	173.922,38	107,12
	Укупни приходи привреде града по запосленом (КМ)	218.855,93	238.557,03	109,00
Укупни расходи привреде РС (КМ)	27.218.681.836	27.826.865.175	102,23	
Укупни расходи привреде града (КМ)	1.584.113.569	1.700.803.923	107,37	
Учешће града у укупним расходима привреде РС (%)	5,82	6,11	0,29	
Бруто финансијски резултат привреде РС (КМ)	2.644.788.813	3.470.118.526	131,21	
Бруто финансијски резултат привреде града (КМ)	154.696.824	169.006.076	109,25	
Учешће града у бруто финанс. резултату привреде РС (%)	5,85	4,87	-0,98	
Бруто финансијски резултат привреде РС per capita (КМ)	2.360,92	3.112,72	131,84	
Бруто финансијски резултат привреде града per capita (КМ)	4.458,25	4.862,22	109,06	

ОБЛАСТ	ПОКАЗАТЕЉИ	2022	2023	Индекс (2023/2022*100); разлика у % (2023-2022)
ФИНАНСИЈСКО ПОСЛОВАЊЕ	Нето добитак текуће године-привреда РС (КМ)	2.740.077.298	3.459.067.291	126,24
	Нето добитак текуће године-привреда града (КМ)	145.979.068	171.219.177	117,29
	Учешће града у нето добитку привреде РС (%)	5,33	4,95	-0,38
	Нето добитак текуће године per capita-привреда РС (КМ)	2.445,98	3.102,81	126,85
	Нето добитак текуће године per capita-привреда града (КМ)	4.207,01	4.925,89	117,09
	Нето губитак текуће године-привреда РС (КМ)	360.395.209	312.852.078	86,81
	Нето губитак текуће године-привреда града (КМ)	6.420.006	18.167.810	282,99
	Учешће града у нето губитку привреде РС (%)	1,78	5,81	4,03
	Нето финансијски резултат привреде РС (КМ)	2.379.701.695	3.146.215.213	132,21
	Нето финансијски резултат привреде града (КМ)	139.559.062	153.051.367	109,67
	Учешће града у нето финансијском резултату привреде РС (%)	5,86	4,86	-1,00
	Нето финансијски резултат привреде РС per capita (КМ)	2.124,29	2.822,18	132,85
	Нето финансијски резултат привреде града per capita (КМ)	4.021,99	4.403,22	109,48
	Нето финан. резултат по привредном друштву-привреда РС (КМ)	209.702,30	265.324,27	126,52
	Нето финансијски резултат по привр. друштву-привреда града (КМ)	247.007,19	264.337,42	107,02
Нето финансијски резултат по запосленом-привреда РС (КМ)	12.937,59	17.484,02	135,14	
Нето финансијски резултат по запосленом-привреда града (КМ)	17.565,65	19.526,84	111,16	
ПОКАЗАТЕЉИ ПРОФИТАБILНОСТИ	ЕБИТ/пословни приходи-привреда РС (%)	9,26	11,09	1,83
	ЕБИТ/пословни приходи-привреда града (%)	10,04	10,44	0,40
	Нето маржа-привреда РС (%) (нето финансијски резултат/пословни приходи*100)	8,19	10,44	2,25
	Нето маржа-привреда града (%) (нето финансијски резултат/пословни приходи*100)	8,17	8,33	0,16
	Стопа добити-привреда РС (%) (нето финансијски резултат/укупни приходи*100)	7,97	10,05	2,08
	Стопа добити-привреда града (%) (нето финансијски резултат/укупни приходи*100)	8,03	8,19	0,16
	ROE (поврат на капитал)-привреда РС (%) (нето финансијски резултат/капитал*100)	10,02	12,04	2,02
	ROE (поврат на капитал)-привреда града (%) (нето финансијски резултат/капитал*100)	19,66	17,83	-1,83
	ROA (поврат на активу/имовину)-привреда РС (%) (нето финансијски резултат/укупна актива*100)	3,40	4,07	0,67
ROA (поврат на активу/имовину)-привреда града (%) (нето финансијски резултат/укупна актива*100)	8,20	8,05	-0,15	
ПОКАЗАТЕЉИ ЛИКВИДНОСТИ	Коефицијент текуће ликвидности-привреда РС (текућа средства/текуће обавезе)	1,14	1,11	-0,03
	Коефицијент текуће ликвидности-привреде града (текућа средства/текуће обавезе)	1,29	1,33	0,04
	Коефицијент убрзане ликвидности-привреда РС ((текућа средства-залихе)/текуће обавезе)	0,74	0,73	-0,01
	Коефицијент убрзане ликвидности-привреда града ((текућа средства-залихе)/текуће обавезе)	0,86	0,89	0,03
	Коефицијент тренутне ликвидности-привреда РС (готовински еквиваленти и готовина/текуће обавезе)	0,17	0,14	-0,03
	Коефицијент тренутне ликвидности-привреда града (готовински еквиваленти и готовина/текуће обавезе)	0,12	0,15	0,03
ПОКАЗАТЕЉИ ЕФИКАСНОСТИ	Просјечан број дана наплате потраживања-привреде РС (365/(пословни приход/потраживања од купаца))	62,88	66,89	106,38
	Просјечан број дана наплате потраживања-привреда града (365/(пословни приход/потраживања од купаца))	82,94	80,48	97,04
	Просјечан број дана обрта залиха-привреда РС (365/(набавна вриједност продате робе+трошкови материјала)/залихе)	119,79	126,61	105,69
	Просјечан број дана обрта залиха-привреде града (365/(набавна вриједност продате робе+трошкови материјала)/залихе)	111,57	108,26	97,03
	Просјечан број дана плаћања добављача-привреда РС (365/(набавна вриједност продате робе+трошкови материјала+нематеријални трошкови+трошкови производних услуга)/добављачи)	95,40	99,00	103,78
	Просјечан број дана плаћања добављача-привреда града (365/(набавна вриједност продате робе+трошкови материјала+нематеријални трошкови+трошкови производних услуга)/добављачи)	93,53	90,90	97,19

ОБЛАСТ	ПОКАЗАТЕЉИ	2022	2023	Индекс (2023/2022*100); разлика у % (2023-2022)
ПОКАЗАТЕЉИ ЕФИКАСНОСТИ	Пословни приходи по запосленом-привреда РС (КМ)	157.909,22	167.402,99	106,01
	Пословни приходи по запосленом-привреда града (КМ)	214.877,34	234.436,76	109,10
	Просјечан трошак плате по запосленом-привреда РС (КМ) (Трошкови плата, накнада плата и осталих личних примања/просјечан број запослених у привредним друштвима-стање на крају мјесеца)	20.550,75	23.307,90	113,42
	Просјечан трошак плате по запосленом-привреда града (КМ) (Трошкови плата, накнада плата и осталих личних примања/просјечан број запослених у привредним друштвима-стање на крају мјесеца)	19.789,24	21.794,86	110,13
	Учешће трош. материјала у пословним приходима-привреда РС (%)	16,81	15,74	-1,07
	Учешће трош. материјала у пословним приход.-привреда града (%)	26,93	26,62	-0,31
	Учешће трошкова плата у пословним приходима-привреда РС (%) (Трошкови плата, накнада плата и осталих личних примања/пословни приходи*100)	13,01	13,92	0,91
	Учешће трошкова плата у пословним приходима-привреда града (%) (Трошкови плата, накнада плата и осталих личних примања /пословни приходи*100)	9,21	9,30	0,09
	Учешће пословних расхода, изузев трошкова продате робе, у пословним приходима-привреда РС (%) (пословни расходи-набавна вриједност продате робе)/пословни приходи*100)	50,60	50,19	-0,41
	Учешће пословних расхода, изузев трошкова продате робе, у пословним приходима-привреда града (%) (пословни расходи-набавна вриједност продате робе)/пословни приходи*100)	54,23	53,31	-0,92
	Принос по јединици сталних средстава-привреда РС (КМ) (пословни приходи/стална средства)	0,98	0,93	94,85
	Принос по јединици сталних средстава-привреда града (КМ) (пословни приходи/стална средства)	2,45	2,20	90,13
ПОК СОЛВЕНТНОСТИ	Учешће туђих у укупним изворима средстава-привреда РС (%) (укупне обавезе/(укупне обавезе+капитал)*100)	47,64	46,54	-1,10
	Учешће туђих у укупним изворима средстава-привреда града (%) (укупне обавезе/(укупне обавезе+капитал)*100)	57,71	53,92	-3,79
	Кредитна способност привреде РС (ЕВИТ/камате)	8,05	8,58	106,65
	Кредитна способност привреде града (ЕВИТ/камате)	15,35	13,26	86,40
	Кредитно задужење/капитал-привреде РС (%)	26,27	23,33	-2,94
	Кредитно задужење/капитал-привреде града (%)	29,36	27,25	-2,11

Извор: Републички завод за статистику РС (становништво, тржиште рада-запослени и структуре увоза и извоза); Јавна установа Завод за запошљавање РС (тржиште рада-незапослени), ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука (збирни подаци о финансијском пословању, обрађени појединачни подаци о финансијском пословању, спољнотрговинска размјена-Лакташи и РС-извор Спољнотрговинска комора БиХ); АПИФ (привредна друштва и збирни подаци о финансијском пословању-Збирни финансијски извјештај за 2022. и 2023. годину); LRC BIS (појединачни подаци о финансијском пословању).³²

³² Подаци о броју становника представљају Процјену броја становника од стране Републичког завода за статистику РС-средином године, која је заснована на Коначним резултатима Пописа становништва 2013. године.

Подаци о броју привредних друштава и збирни подаци о финансијском пословању, преузети од АПИФ-а-Збирни финансијски извјештаји за 2022. и 2023. годину. Показатељ профитабилности ROA (поврат на активу/имовину), у дијелу који се односи на активу, обухвата укупну активу (билансну и ванбилансну), ако, у дијелу који се односи на укупну активу, обухвати само билансну активу онда за привреду Републике Српске износи 6,44% (5,25% у 2022.), а за привреду града Лакташи 8,22% (8,32% у 2022.). Показатељ солвентности - Учешће туђих у укупним изворима средстава, у дијелу који се односи на укупне обавезе, заснован је на вриједности АОП позиција: Дугорочна резервисања и дугорочне обавезе, Краткорочна резервисања и краткорочне обавезе и Одложене пореске обавезе, ако, у дијелу укупних обавеза обухвати само дугорочне и краткорочне обавезе, онда за привреду Републике Српске износи 44,85% (45,99% у 2022.), а за привреду града Лакташи 53,76% (57,56% у 2022.).

Подаци о спољнотрговинском пословању преузети од ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука-извор Спољнотрговинска комора БиХ (Привредна кретања јануар-децембар 2023, Бања Лука, јануар 2024. године) се разликују у односу на податке Републичког завода за статистику Републике Српске.

3. Привреда града Лакташи-основне тенденције

Привредна кретања на подручју града Лакташи у 2023. години карактерише раст укупне привредне активности (мјерен укупним приходом), приближно уравнотежен ниво спољнотрговинске размјене, извоза и покривености увоза извозом, раст чисте добити привреде, уз, гледано у цјелини, показатеље профитабилности око просјека привреде Републике Српске, раст запослености праћен смањењем стопе незапослености, присуство задужености (кредитно задужење у односу на капитал изнад просјека Републике Српске, али уз већу кредитну способност привреде града) и недовољне ликвидности привреде, посебно са становишта убрзане и тренутне ликвидности (кофицијент текуће ликвидности изнад један и просјека Републике Српске, коефицијенти убрзане и тренутне ликвидности испод један, али изнад просјека Републике Српске), немогућност обезбјеђења повољних извора финансирања, тешкоће у реализацији производа, а посебно наплати потраживања (просјечан број дана наплате потраживања већи од просјека Републике), те оснивање нових привредних друштава, али и ликвидација и стечај одређеног броја постојећих привредних субјеката.

Управо је развијеност привреде (дугогодишњи статус развијене општине и стопа запослености изнад републичког просјека), омогућила Лакташима да стекну статус града и на тај начин додатно ојача свој положај средине, која је атрактивна како за инвеститоре, тако и за становнике који се досељавају на њену територију. Миграциони салдо, и у 2023. години, је позитиван и износи 112³³. Град Лакташи је, дјелимично захваљујући предузетим мјерама популационе политике и достигнутом нивоу привредног и друштвеног развоја који утиче и на побољшање услова живота становништва, по први пут након 2017. године, имао позитиван природни прираштај (број живорођених у 2023. години је за четири лица више од броја умрлих)³⁴.

С обзиром да је, с једне стране значајан број привредних субјеката извозно орјентисан, а са друге стране на подручју града послују развијена привредна друштва у области трговине која се баве увозом роба, по обиму спољнотрговинске размјене Град Лакташи заузима треће мјесто у Републици Српској³⁵ иза градова Бања Лука и Бијељина (трећи по оствареном увозу; шести по оствареном извозу)³⁶. По броју привредних друштва и оствареним укупним приходима Лакташи су такође на трећем

³³ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-Статистика миграција и азила, Унутрашње миграције, Годишње саопштења за 2023. годину, Бања Лука, фебруар 2024. године.

https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/saopstenja/stanovnistvo/statistika_unutrasnjih_migracija/2023/Unutrasnje_migracije_2023.pdf

Према наведеном саопштењу 17 општина/градова, односно градова има позитиван миграциони салдо, а испред Града Лакташи по наведеном показатељу су: Град Бања Лука (709), Град Бијељина (391), Источно Ново Сарајево (397) и Град Требиње (258). Испред града Лакташи је и Град Источно Сарајево (миграциони салдо 389), који је искључен из рангирања, јер не представља јединствену административну цјелину, него је подијељен на више самосталних општина за које се прате упоредни подаци. Највећи негативан миграциони салдо биљежи Град Зворник (-108), те општине Кнежево (-98) и Теслић (-95).

³⁴ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-Статистика становништва, Рођени и умрли у Републици Српско, Годишње саопштења за 2023. годину, Бања Лука, април 2024. године.

https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/saopstenja/stanovnistvo/vitalna_statistika/2023/RodjeniUmrluRepublici_Srpskoj_2023.pdf

Према наведеном саопштењу укупни природни прираштај у Републици Српској је негативан (-4.199), а само четири општине/града су оствариле позитиван природни прираштај, то: општина Котор Варош (40), Град Лакташи (4), општина Источни Дрвар (1) и општина Источни Мостар (1).

³⁵ На нивоу БиХ по обиму спољнотрговинске размјене Град Лакташи заузима једанаесто мјесто (десети по оствареном увозу; петнаести по оствареном извозу) иза Града Бања Лука, општине Ново Сарајево, Града Мостара, општина Илиџа, Широки Бријег, Лукавац, Центар, Тузла, Нови Град Сарајево и Града Бијељина.

³⁶ Према вриједности оствареног увоза испред Града Лакташи су градови Бања Лука и Бијељина, а по вриједности оствареног извоза градови Бања Лука, Градишка, Зворник, Требиње и Дервента.

мјесту (иза градова Бања Лука и Бијељина), по оствареној нето добити на четвртм мјесту (иза градова Бања Лука, Бијељина и Требиње),³⁷ а по броју предузетника на шестом мјесту (иза градова Бања Лука, Бијељина, Приједор, Градишка и Добој). Када је ријеч о броју запослених у привредним друштвима Лакташи су поново на трећем мјесту (иза градова Бања Лука и Бијељина), а по броју укупно запослених на петом мјесту (иза градова Бања Лука, Бијељина, Приједор и Добој).³⁸

Међународни економски и политички односи својим негативним утицајем рефлектују се и на локални ниво, међутим, Лакташи дуги низ година представљају предузетничко средиште, што је потврђено од стране престижног часописа "Financial Times" који је у свом издању - FDI Intelligence навео Лакташе најпожељнијим малим градом у Европи за инвестиције у 2023. години.

Предност Лакташа, поред геостратешког положаја и створеног имица предузетничког средишта је чињеница да је Град Лакташи кроз издвајање значајних средстава из буџета за капиталне инвестиције константно побољшавао услове за живот становништва и развој привреде. Поред улагања у класичну инфраструктуру, нарочито су значајна улагања у предузетничку инфраструктуру (индустријска зона Александровац I и II), као и повољности које инвеститори добијају (ефикасност администрације приликом издавања дозвола и других докумената (БФЦ церификат за повољно пословно окружење), ниже административне таксе, финансијске повољности у виду смањења градских накнада за изградњу производних и пољопривредних објеката и могућности плаћања обавеза у ратама и др.

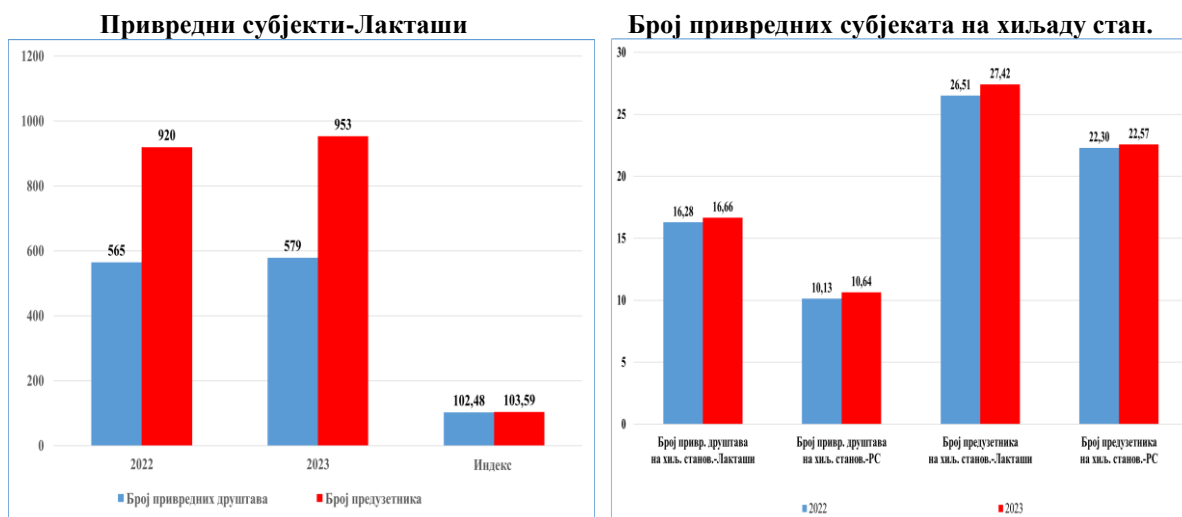
Стварање повољних услова за инвестирање утицало је на значајан прилив капитала. Регистрован капитал у Лакташима има око 30 земаља свијета (што је преко 30% регистрованих земаља улагача у БиХ). Атрактивност Лакташа, као бизнис дестинације потврђује и присуство великих свјетских и регионалних компанија (Coca Cola; PepsiCo Investments; ОАО NeftaGazInkor, Perutnina Ptuj; Mahle Group; Kolektor CCL; Cablex Group; Agrokor; Sano и др.). На подручју града Лакташи у току је највећи обим инвестиционих улагања у Републици Српској у вриједности од око 300 милиона КМ уз очекивано запошљавање од најмање 1.000 радника. То је препознато и од стране Привредне коморе Републике Српске која је на 20. манифестацији "Избор најуспјешнијих у привреди Републике Српске" за 2023. годину додијелила **награде за реализацију значајних инвестиција и допринос у области запошљавања** привредним друштвима, која дуги низ година успјешно послују на подручју града Лакташи, и то: привредном друштву Mahle Electric Drives Bosnia d.o.o. Laktaši (инвестиција у Пословној зони Александровац 2) и привредном друштву Iskra Tela L d.o.o. Laktaši, сада Iskra Europa d.o.o. Laktaši (прва инвестиција у новој пословној зони у Маховљанима). Поред ових привредних друштава, која послују у области електроиндустрије и баве се производњом дијелова за ауто индустрију, односно бијелу технику, потребно је истаћи и улагање привредног друштва "RMP Drive Systems" акционарско друштво Laktaši (ћерка фирма италијанске фирме RMP industries, свјетског лидера у производњи миксера и пумпи за бетон), који на подручју града Лакташи-Пословна зона Александровац 2, гради нову фабрику за производњу у области металне и машинске индустрије, те инвестицију једног од лидера у производњи намјештаја код нас и у региону, велику домаћу фирму "GMP КОМПАНИ" d.o.o., која ће своју производњу намјештаја, од које значајан дио и извози, објединити у новим производним објектима у пословној зони Александровац 2.

³⁷ На нивоу БиХ по броју привредних друштава град Лакташи се налази на 12. мјесту по оствареном пословном приходу на 13. мјесту, а по броју запослених у привредним друштвима заузима 15. мјесто.

³⁸ Из рангирања, код свих показатеља, искључен Град Источно Сарајево из разлога наведених у фусноти 33.

4. Привредни субјекти

У 2023. години на подручју града Лакташи новоосновано је 50 привредних друштава и других правна лица која послују на профитном принципу и 41 пословна јединица привредних друштава (подаци Пореске управе Републике Српске)³⁹. Број привредних друштава са сједиштем на подручју града (привредна друштва, задруге и друга правна лица која послују на профитном принципу), а на основу завршног рачуна, у 2023. у односу на 2022. годину се повећао за 2,48% са 565 на 579. У укупном броју на нивоу Републике Српске лакташки привредни субјекти учествују са 4,88%. Број привредних друштава на хиљаду становника је 16,66 (16,28 у 2022.) и знатно је изнад републичког просјека (10,64 у 2023; 10,13 у 2022.).

На основу извјештаја из Регистра предузетника⁴⁰ на подручју града Лакташи у 2023. години новорегистрована су 162 предузетника, а са радом су престала 123 предузетника. Број предузетника који послују на подручју града је повећан за 33, односно за 3,59% са 920 (у 2022.) на 953 (претходни графикони)⁴¹. У укупном броју предузетника на нивоу Републике Српске⁴² лакташки предузетници учествују са 3,79%, док је број предузетника на хиљаду становника 27,42 (26,51 у 2022. години) и изнад је републичког просјека (22,57 у 2023; 22,30 у 2022.).

Структура привредних друштава према величини указује на доминацију малих привредних друштава (малих и микро предузећа), како на нивоу РС тако и на нивоу града. У периоду од годину дана структура привредних друштава према величини која послују на подручју града се није битније измијенила (Табела 2.)⁴³:

³⁹ У првих шест мјесеци 2024. године на подручју града Лакташи новооснована су 23 привредна друштва и 24 пословне јединице привредних друштава и других правна лица која послују на профитном принципу.

⁴⁰ Извјештај за град Лакташи са стањем на дан 31.12.2022. и 31.12.2023. године (креиран на дан 03.01.2023. односно 04.01.2024. године), Јединствени информациони систем за регистрацију пословних, субјеката. Подаци се односе на предузетнике који послују (активни и привремено одјављени).

⁴¹ У првих шест мјесеци 2024. године новорегистровано је 60 предузетника (62 у истом периоду 2023.), а са радом је престало 39 предузетника (59 у истом периоду 2023.). На дан 30.06.2024. године на подручју града су пословала 973 предузетника (920 предузетника у истом периоду 2023.).

⁴² 24.979 у 2022. години; 25.164 у 2023. години.

⁴³ Структуром према величини за 2022. годину није обухваћено 6 субјеката за Град Лакташи, односно 146 субјеката за ниво РС, за колико се разликују подаци по Збирном и извјештају за 2022. годину и подаци Привредне коморе Републике Српске-Подручна привредна комора Бања Лука на основу којих је извршена подјела привредних друштава према величини за 2022. годину (обухват 559 субјеката за ниво града Лакташи и 11.202 субјекта за ниво РС).

- мала привредна друштва - 554 (116 мала предузећа, 438 микро предузећа)⁴⁴,
- средња привредна друштва - 19 и
- велика привредна друштва - 6 (Integral inženjering a.d. Laktaši; Kolektor CCL d.o.o. Laktaši; CABLEX BH d.o.o. Aleksandrovac-Laktaši; MAHLE Electric Drives Bosnia d.o.o. Laktaši; MARBO d.o.o. Laktaši; NISKOGRADNJA d.o.o. Laktaši).

Број малих привредних друштава се повећао за 21, средњих је мање за 1, а број великих привредних друштава се није промијенио.⁴⁵

Табела 2. Структура привред. друштава према величини на нивоу града Лакташи и РС⁴⁶

Општина/ Град	Величина предузећа						Укупно		Индекс (укупно)	% у РС (2022)	% у РС (2023)
	велико		средње		мало		2022	2023			
	2022	2023	2022	2023	2022	2023					
Бања Лука	36	37	135	135	3.177	3.475	3.348	3.647	108,93	29,89	30,75
Бијељина	8	9	59	54	1.113	1.203	1.180	1.266	107,29	10,54	10,68
Лакташи	6	6	20	19	533	554	559	579	103,58	4,99	4,88
Градишка	5	6	18	20	515	531	538	557	103,53	4,80	4,70
Приједор	5	4	26	21	454	479	485	504	103,92	4,33	4,25
Добој	4	3	17	20	377	386	398	409	102,76	3,55	3,45
Требиње	6	6	10	9	330	363	346	378	109,25	3,09	3,19
Зворник	4	4	16	18	341	352	361	374	103,60	3,22	3,15
Ист. Ново Сарајево	0	0	6	7	229	248	235	255	108,51	2,10	2,15
Прњавор	3	3	17	15	219	226	239	244	102,09	2,13	2,06
Остале општине	32	30	161	156	3.320	3.459	3.513	3.645	103,76	31,36	30,74
РС	109	108	485	474	10.608	11.276	11.202	11.858	105,86	100,00	100,00

Извор: ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука-критериј за подјелу је број запослених. Обухват за 2022. годину 559 субјеката за ниво града Лакташи, односно 11.202 субјекта за ниво РС.

У укупном броју привредних друштава, као и броју *микро друштава* значајан је број друштва са једним запосленим (близу петине укупног броја и више од четвртине броја микро друштава), као и број привредних друштва која у финансијском извјештају нису пријавила запослене раднике (120). У структури *малих друштава* доминирају друштва величине од 10 до 19 радника 57,76% малих друштава и са просјеком од 13 запослених радника). Друштва до 100 радника провладавају (са више од половине и просјеком од

⁴⁴ У микро предузећа, укључени и субјекти који у финансијском извјештају нису исказали да имају запослене (за ниво града Лакташи: 120 субјеката у 2023, односно 112 субјеката у 2022; за ниво РС: 2.884 субјеката у 2023.; 2.356 субјеката у 2022.).

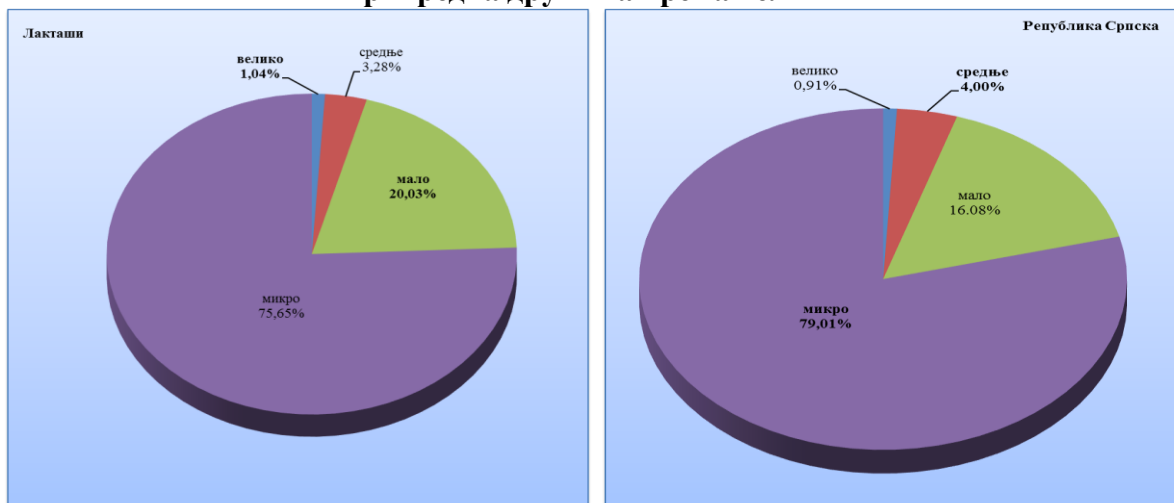
⁴⁵ Велика друштва послују: у подручју Грађевинарство два; у подручју Прерађивачка индустрија три (производњи електричних компоненти и опреме) и једно у подручју трговине. Структура средњих предузећа по дјелатностима је слична, као у 2022. години: Прерађивачка индустрија 14, Трговина и Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине по 2, Саобраћај и складиштење 1 предузеће. Мала и микро предузећа распоређена су у свим дјелатностима.

⁴⁶ Према критеријима дефинисаним Законом о рачуноводству и ревизији (просјечан броја запослених, укупни годишњи приход и просјечна вриједност пословне имовине утврђене на дан сачињавања финансијских извјештаја у пословној години), структура привредних друштава према величини, а на основу Збирних финансијских извјештаја (извор: АПИФ) за ниво града Лакташи и РС за 2023. годину је сљедећа: **микро: Лакташи-207**, РС-5.316; **мало: Лакташи-256**, РС-4.745; **средње: Лакташи- 67**, РС-1.229; **велико: Лакташи- 49**, РС- 568. Посматрано у односу на претходну годину на подручје града Лакташи, број микро предузећа са повећао за 6, малих за 1, великих за 8, док се број средњих предузећа смањило за 1.

68 запослених радника) у групи *средњих друштава*. У групи великих друштава број запослених се креће од 252 до 608.

Упоредни приказ привредних друштава према величини за ниво Републике Српске и града Лакташи приказан је на наредним графиконима.

Привредна друштва према величини

Из претходног графикона видљиво је да је на подручју града нешто веће учешће великих и малих, док је на нивоу Републике Српске веће учешће микро и средњих привредних друштава.

Анализа по подручјима и дјелатностима (гранана) пословања, заснована искључиво на претежној дјелатности, показује да највећи број привредних друштава послује у подручјима Трговина (177), Прерађивачка индустрија (151), Саобраћај и складиштење (62), Услуге (58)⁴⁷, Грађевинарство (29). Пољопривреда, шумарство и риболов (27), док у осталих 13 статистичких подручја заједно послује свега 75 субјеката. Прве гране Прерађивачке индустрије по броју привредних друштава су Метална и машинска (43), Прехрамбена индустрија-Храна и пиће (28) и Дрво и намјештај (25), а слиједе их Електроиндустрија, Пластика и гума и Грађевински неметални производи са по 13 привредних друштава, док у осталим гранана прерађивачке индустрије послује свега 17 привредних друштава.

Поред геостратешког положаја и развојних потенцијала, на привредни развој једног подручја нарочито утиче успјешност појединачних привредних субјеката који послују на том подручју. У табелама 3. 4. и 5. приказано је првих десет привредних друштва по оствареном укупним приходима, добити, извозу и броју запослених.

Табела 3. Привредна друштва према оствареним приходима и добити

Р.бр.	Привредна друштва - остварени приходи	Привредна друштва - остварена добит
1	"INTEGRAL INŽENJERING" a.d. Laktaši	"INTEGRAL INŽENJERING" a.d. Laktaši
2	Mesna industrija "TULUMOVIĆ" d.o.o. Laktaši	"EL-EN SOLUTIONS" d.o.o. Laktaši
3	"MARBO" d.o.o. Laktaši	"VENDOM" d.o.o. Laktaši
4	"MAHLE Electric Drives Bosnia" d.o.o. Laktaši	Mesna industrija "TULUMOVIĆ" d.o.o. Laktaši
5	"Kolektor CCL" d.o.o. Laktaši	"COLOR VISION" d.o.o.Trn - Laktaši
6	"MILCO" d.o.o. Laktaši	"MARBO" d.o.o. Laktaši
7	"VENDOM" d.o.o. Laktaši	"NISKOGRADNJA" d.o.o. Laktaši
8	"EUROMODUS" d.o.o. Laktaši	DOO "AGROCOOP"
9	Mesna industrija "DIM - DIM" Laktaši	"Kolektor CCL" d.o.o. Laktaši
10	"GT-SATELIT" d.o.o. Laktaši	"VANADIJUM COMPANY" d.o.o. Laktaši

Извор: Извор: ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука; LRC BIS

⁴⁷ У неформално подручје Услуге, сврстана статистичка подручја: Стручне научне и техничке дјелатности, Административне и помоћне услужне дјелатности и Остале услужне дјелатности.

Табела 4. Привредна друштва према оствареном извозу

Р. Бр.	Назив привредног друштва
1	"MAHLE Electric Drives Bosnia" d.o.o. Laktaši
2	"KOLEKTOR CCL" d.o.o. Laktaši
3	"INTEGRAL INŽENJERING" a.d. Laktaši
4	"VENDOM" d.o.o. Laktaši
5	"JAKSCHE TECHNOLOGY" d.o.o. Laktaši
6	"BC metal" d.o.o. Laktaši
7	Iskra TELA L d.o.o. Laktaši
8	"EXPERTO" d.o.o. Laktaši
9	"CABLEX BH" d.o.o. Aleksandrovac-Laktaši
10	"IRADIA COMPANY" d.o.o. Laktaši

Извор: ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука; LRC BIS

Табела 5. Привредна друштва према броју запослених⁴⁸

Р. Бр.	Назив привредног друштва	Р/М	% у бр. запослених у привредним друштвима Р/М (7.838)	% у броју запослених на подручју града (12.142)
1	"INTEGRAL INŽENJERING" a.d. Laktaši	608	7,76	5,01
2	"KOLEKTOR CCL" d.o.o. Laktaši	534	6,81	4,40
3	"MAHLE Electric Drives Bosnia" d.o.o. Laktaši	503	6,42	4,14
4	"CABLEX BH" d.o.o. Aleksandrovac-Laktaši	403	5,14	3,32
5	"MARBO" d.o.o. Laktaši	262	3,34	2,16
6	"NISKOGRADNJA" d.o.o. Laktaši	252	3,21	2,07
7	"KALDERA COMPANY" d.o.o. Laktaši	187	2,39	1,54
8	"VENDOM" d.o.o. Laktaši	165	2,11	1,36
9	Mesna industrija "TULUMOVIĆ" d.o.o. Laktaši	161	2,05	1,33
10	"DRVOFLOR" d.o.o. Laktaši	134	1,71	1,10
	УКУПНО	3.209	40,94	26,43

Извор: ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука; LRC BIS

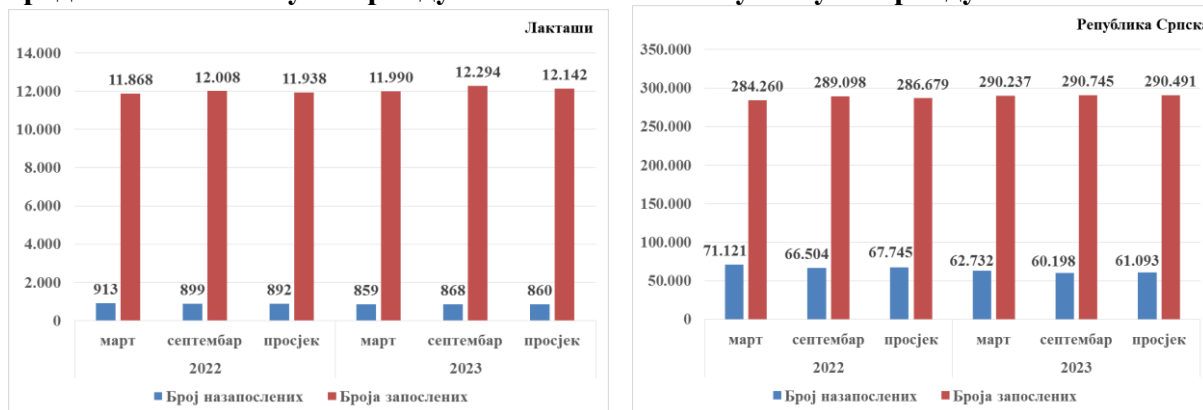
Анализа података за 2023. годину о оствареним укупним приходима, добити, извозу и броју запослених показује да је првих десет привредних друштва (рангираних према овим критеријима) остварило 40,84% укупних прихода (41,92% у 2022.), 42,43% остварене нето добити (38,00% у 2022. години), 70,91% укупне вриједности извоза по завршном рачуну (73,81% у 2022.), те да ангажује 40,94% запослених у привредним друштвима (42,93% у 2022.), односно 26,43% укупно запослених (28,57% у 2022.).

⁴⁸ Број запослених за привредне субјекте исказан је као просјечан број запослених на основу стања на крају мјесеца (Р/М), а према Збирном финансијском извјештају за 2023. годину, те се, као и остали подаци из финансијских извјештаја, води према сједишту друштва, тј. односи се на све запослене у привредним друштвима са сједиштем на подручју града, без обзира на општину запослења (нпр. привредно друштво Марбо д.о.о Лакташи према подацима Пореске управе Републике Српске у сједишту, које је на подручју града Лакташи, а на бази података о броју запослених на крају сваког тромјесечја, у просјеку у 2023. години је имало запослено око 90 радника, али с обзиром да запошљава раднике и у регистровним пословним јединицама у Федерацији БиХ, а сви подаци у финансијским извјештајима се воде према сједишту, број укупно запослених на основу обрачуна Р/М је, као у табели 5.). Број запослених на подручју града је податак Републичког завода за статистику Републике Српске о просјечном броју запослених по општинама/градовима и односи се на све запослене на подручју града Лакташи, без обзира гдје се налази сједиште послодавца.

5. Тржиште рада

И поред свих слабости и недостатака (недовољна флексибилност и прилагођеност потребама тржишта рада, ниска ефикасност, постојање дугорочне незапосленост, одлазак младих и других квалитетних кадрова у земље које пружају боље услове за рад и живот, а који захтјевају предузимање конкретних мјера и умрежавање актера), тржиште рада се (прво у условима пандемије, а затим и кризне ситуације у Украјини) показало доста снажним и отпорним на изазове. Наиме, тренд раста просјечне годишње запослености и смањења незапослености (на нивоу РС непрекидно траје од 2013. године, а на подручју града Лакташи уз прекид раста запослености у 2015. години и смањења незапослености у 2020. години), настављен је и у упоредном периоду, тј. у периоду 2022-2023. година (наредни графикони).

Кретања на тржишу рада на подручју града Лакташи у периоду 2022-2023. РС у периоду 2022 - 2023.

Просјечан број запослених на подручју града (г/г)⁴⁹ **повећао се** за 204 лица (1,71%), са 11.938 лица⁵⁰ у 2022. години, од чега је 4.940 (41,38%) особа женског пола, **на 12.142 лица⁵¹ у 2023. години**, од чега је 4.968 (40,92%) особа женског пола. Број запослених је, након септембра 2022. године када је по први пут прешао бројку од 12.000, у септембру 2023. године значајније био изнад овог нивоа, што је највише утицала да и просјечан број запослених по први пут буде изнад 12.000.⁵² Истовремено, просјечан број запослених

⁴⁹ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-просјек на основу снимања запослености у марту (11.990 запослених лица, од чега особа женског пола 4.929) и септембру (12.294 запослених лица, од чега особа женског пола 5.007).

Према подацима Пореске управе Републике Српске-Јединствени систем регистрације, контроле и наплате доприноса (ЈСНД)-Извјештај број осигураника по свим основама осигурања, на дан 31.12.2023. године, према општини запослења, укупан број лица која имају статус запослених на подручју града Лакташи, а осигурани су по различитим основама осигурања је 11.255 лица (11.140 лица на дан 31.12.2022. године), а према општини пребивалишта 10.799 лица (10.673 лица на дан 31.12.2022. године). Према извјештају Бројност уплатиоца доприноса и њихових запослених на задатој општини према подацима из ЈСНД-а, стање на дан 31.12.2023. године, на подручју града је било запослено 11.300 лица (11.144 лица на дан 31.12.2022.), од чега 9.465 код правних лица (9.455 на дан 31.12.2022. године) и 1.835 код предузетника (1.689 на дан 31.12.2022. године), а у правним лицима и код предузетника са сједиштем на подручју града било је запослено 10.934 лица (10.806 лица на дан 31.12.2022. године), од чега 9.101 код правних лица (9.135 на дан 31.12.2022. године) и 1.833 код предузетника (1.671 на дан 31.12.2022. године). Према истом извору, а на основу Прегледа пореских обвезника са бројем запослених, на подручју града Лакташи у 2023. години у просјеку (просјек на основу броја запослених на крају квартала) је било запослено 10.789 лица (10.706 лица у 2022. години), од чега 9.083 код правних лица (9.081 у 2022. години), а 1.706 код предузетника (1.625 у 2022. години).

⁵⁰ 10.277 лица запослено код правних лица, 1.661 лица запослено код предузетника.

⁵¹ 10.413 лица запослено код правних лица, 1.729 лица запослено код предузетника.

⁵² У 2024. години, и на снимању запослености у марту, број запослених је по први пут прешао ниво од 12.000 (12.208 лица).

на нивоу Републике Српске (г/г) се повећао за 7.649 лица са 289.679 у 2022. години, од чега је 133.368, односно 46,52% особа женског пола на 290.491 лица⁵³, од чега је 136.530, односно 47,00% особа женског пола. У укупном броју запослених на нивоу Републике Српске запослени на подручју града Лакташи учествују са 4,16% (4,18% % у 2022.).

Структура запослених по подручјима дјелатности у 2022. и 2023. години приказана је у наредној табели (Табела 6.).

Табела 6. Структура запослених по подручјима дјелатности у 2022. и 2023. год.⁵⁴

Шифра	Назив подручја КД	Правна лица 2022	Предузетници 2022	Укупан број запослених 2022	Учешће дјелат. у укуп. броју запослених 2022 (%)	Правна лица 2023		Предузетници 2023		Укупан број запослених 2023		Учешће дјелат. у укуп. броју запослених 2023 (%)	Разлика у броју запослених (2023-2022)	Индекс укупно (2023/2022 *100)
						Ук.	Жене	Ук.	Жене	Ук.	Жене			
A	ПОЉОПРИВРЕДА, ШУМАРСТВО И РИБОЛОВ	177	37	214	1,79	127	36	31	6	158	42	1,30	-56	73,83
B	ВАЂЕЊЕ РУДА И КАМЕНА	18	0	18	0,15	33	7	0	0	33	7	0,27	15	183,33
C	ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА	3.736	444	4.180	35,01	3.627	1.682	482	161	4.109	1.843	33,84	-71	98,30
D	ПРОИЗВОДЊА И СНАБДИЈЕВАЊЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ, ГАСОМ, ПАРОМ И КЛИМАТИЗАЦИЈА	77	0	77	0,65	74	12	0	0	74	12	0,61	-3	96,10
E	СНАБДИЈЕВАЊЕ ВОДОМ, КАНАЛИЗАЦИЈА, УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ И ДЈЕЛ. САНАЦИЈЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	132	7	139	1,17	143	26	5	1	148	27	1,22	9	106,47
F	ГРАЂЕВИНАРСТВО	1.004	123	1.127	9,44	985	106	127	11	1.112	117	9,16	-15	98,67
G	ТРГОВИНА НА ВЕЛИКО И НА МАЛО, ПОПРАВКА МОТОРНИХ ВОЗИЛА И МОТОЦИКЛА	2.959	396	3.355	28,10	3.161	1.228	386	156	3.547	1.384	29,21	192	105,72
H	САОБРАЋАЈ И СКЛАДИШТЕЊЕ	552	155	707	5,92	636	161	179	11	815	172	6,71	108	115,28
I	ДЈЕЛ. ПРУЖАЊА СМЈЕШТАЈА, ПРИПРЕМЕ И ПОСЛУЖИВАЊА ХРАНЕ, ХОТЕЛ. И УГОСТ.	51	275	326	2,73	46	33	281	147	327	180	2,69	1	100,31
J	ИНФОРМАЦИЈЕ И КОМУНИКАЦИЈЕ	24	9	33	0,28	18	8	15	3	33	11	0,27	0	100,00
K	ФИНАНСИЈСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ И ДЈЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА	72	1	73	0,61	70	56	2	1	72	57	0,59	-1	98,63
L	ПОСЛОВАЊЕ НЕКРЕТНИМАМА	14	4	18	0,15	21	7	4	2	25	9	0,21	7	138,89
M	СТРУЧНЕ, НАУЧНЕ И ТЕХНИЧКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	70	76	146	1,22	78	36	83	44	161	80	1,33	15	110,27
N	АДМИНИСТРАТИВНЕ И ПОМОЋНЕ УСЛУЖНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	53	8	61	0,51	24	8	9	1	33	9	0,27	-28	54,10
O	ЈАВНА УПРАВА И ОДБРАНА, ОБАВЕЗНО СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ	302	0	302	2,53	298	126	0	0	298	126	2,46	-4	98,68
P	ОБРАЗОВАЊЕ	412	14	426	3,57	418	334	13	3	431	337	3,55	5	101,17
Q	ДЈЕЛАТНОСТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ И СОЦИЈАЛНОГ РАДА	525	2	527	4,42	537	419	2	2	539	421	4,44	12	102,28
R	УМЈЕТНОСТ, ЗАБАВА И РЕКРЕАЦИЈА	64	2	66	0,55	74	32	2	1	76	33	0,63	10	115,15
S	ОСТАЛЕ УСЛУЖНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	35	108	143	1,20	43	10	108	91	151	101	1,24	8	105,59
	УКУПНО	10.277	1.661	11.938	100,00	10.413	4.327	1.729	641	12.142	4.968	100,00	204	101,71

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

Посматрано по дјелатностима Индустија (Вађење руда и камена, Прерађивачка индустрија и Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација запошљава највећи број лица 4.216, односно 34,72% укупно запослених, од чега је у подручју Прерађивачка индустрија запослено 4.109 лица, односно 33,84% укупно запослених, што је у односу на 2022. годину смањење броја запослених за 71 лице (1,70%). У оквиру Прерађивачке индустрије највише је запослених у гранама Електроиндустрија, Метална и машинска индустрија, Храна и пиће, Дрво и намјештај, Грађевински неметални производи, те Пластика и гума. У подручју Трговина запослено је 3.547 лица, односно 29,21 % укупно запослених, код којег се број запослених повећао за 192 лица, односно за 5,72 %, у подручју Грађевинарство 1.112 лица, односно 9,16%

⁵³ 246.896 лица (243.115 у 2022.) запослено код правних лица, а 43.595 (43.564 у 2022) код предузетника. У марту 2023. године 290.237 запослених лица, од чега је 136.230 (46,94%) особа женског пола, а у септембру 2022. године 290.745 запослених лица, од чега је 136.830 (47,06%) особа женског пола.

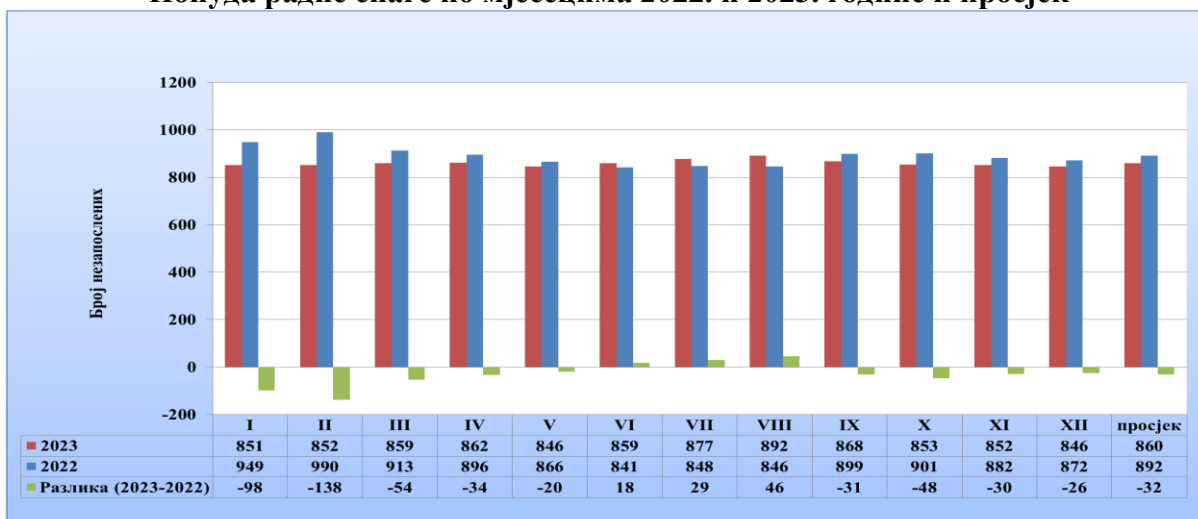
⁵⁴ Класификација дјелатности КД БиХ 2010 заснована на Статистичкој класификацији дјелатности у ЕУ, NACE Rev. 2.

укупно запослених, код којег се број запослених смањило за 15 лица, односно за 1,33%, док је у подручју Саобраћаја и складиштења запослено 815 лица, односно 6,71% укупно запослених, код којег се број запослених повећао за 108 лица, односно за 15,28%.

У квалификационој структури запослених (10.413 лица-просјек запослених у правним лицима у 2023. години; 9.906 лица-просјек запослених у правним лицима у 2022. години) доминирају лица са ССС са учешћем од 54,02% (54,62% у 2022.), а прате их КВ радници са учешћем од 14,65% (15,59% у 2022.), лица са ВСС-ом и више, са учешћем од 14,05% (14,69% у 2022.). Највише запослених лица је у доби од 35 до 54 година (54,69% у 2023; 54,98% у 2022), слиједе их запослена лица у доби до 34 године (30,48% у 2023; 32,31% у 2022.), од чега већину чине млада лица до 30 година старости (17,68% у 2023; 18,59% у 2022.), а затим лица са 55 и више година (14,83% у 2023; 12,72% у 2022.).

Према подацима ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске, Филијала Бања Лука, Биро Лакташи, **просјечан број незапослених (860 лица**⁵⁵, од чега особа женског пола 494, односно 57,40%) у односу на 2022. годину (892 лица, од чега особа женског пола 494, односно 55,39%), смањило се за 32 лица, односно за 3,62% што је, уз повећање броја запослених, утицало на смањење просјечне стопе незапослености. У укупном броју незапослених лица на нивоу РС незапослени са подручја града Лакташи учествују са 1,41% (1,32% у 2022.). На наредном графикону приказано је кретање понуде радне снаге по мјесецима 2022. и 2023. године.

Понуда радне снаге по мјесецима 2022. и 2023. године и просјек

Посматрано по мјесецима, највећа незапосленост у 2023. години је била у августу, а у 2022. години у фебруару, а најнижа у 2023. години у мају и децембру, а у 2022. години у јуну.

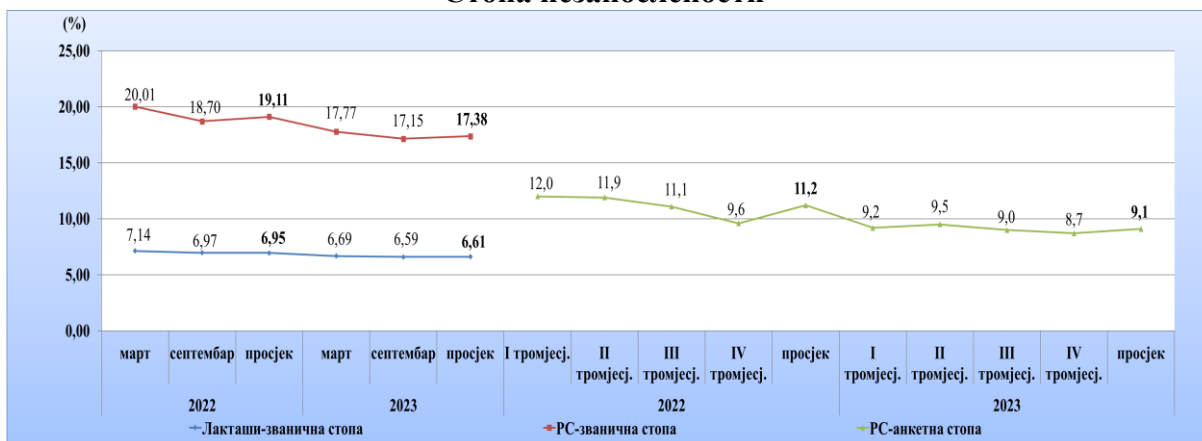
Административна (званична) стопа незапослености је међу најмањим у Републици Српској и у 2023. години износила је 6,61% и знатно је испод републичког просјека 17,38%, а с обзиром да је мања и од анкетне стопе незапослености⁵⁶ на нивоу Републике Српске, може се претпоставити да је и анкетна стопа на нивоу града мања од републичког просјека (наредни графикон).

⁵⁵ Просјек на основу стања на евиденцији незапослених на крају сваког мјесеца.

Просјек за првих шест мјесеци 2024. године износи 841 лице (855 лица у истом периоду 2023.).

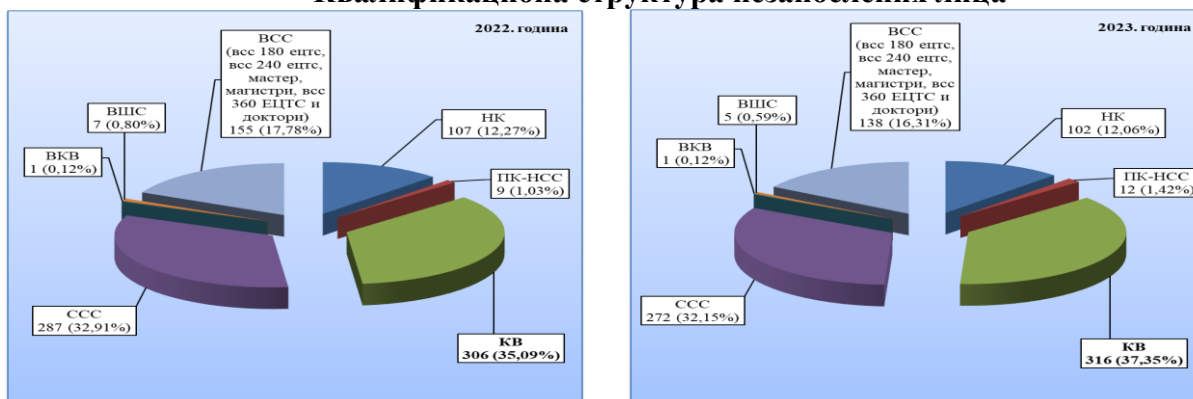
⁵⁶ За разлику од административне стопе која се израчунава на основу административних података о запослености и незапослености, анкетна стопа незапослености се заснива на прикупљеним подацима путем Анкете о радној снази (до 2020. године се проводила једном годишње, у априлу, а од 2020. године проводи се квартално), а има и шири обухват, јер у контингент запослених укључује и формално и неформално запослене, који су радили за плату или накнаду бар један сат у референтној седмици, као и неплаћене помажуће чланове домаћинства.

Стопа незапослености⁵⁷

Квалификациона структура незапослених лица са стањем на дан 31.12.2022. године (872 лица) и 31.12.2023. године (846 лица), приказана је на следећим графикама:

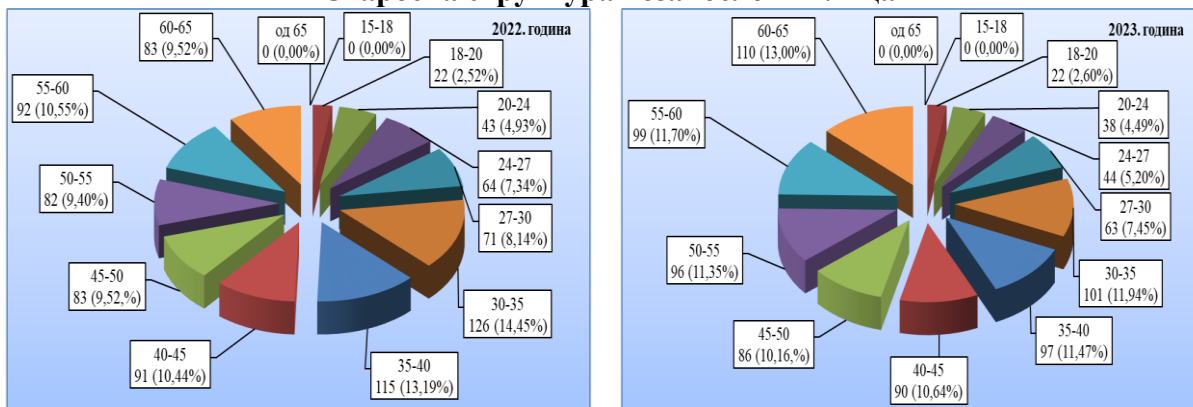
Квалификациона структура незапослених лица

У квалификационој структури незапослених лица доминантну групу чине КВ радници 37,35%, а одмах затим лица са средњом стручном спремом 32,15%, па лица са ВСС и више 16,31% свих незапослених.

Старосна структура незапослених лица - активна понуда са стањем на дан 31.12.2022. и 31.12.2023. године приказана је на следећим графикама.

Старосна структура незапослених лица

⁵⁷ Извор: Републички завод за статистику Републике Српске-Статистика рада, Анкета о радној снази, тромјесечна и годишње саопштење за 2023. годину, Бања Лука, април, септембар и децембар 2023. године, март и април 2024. године.

Напомена: У свим кварталним саопштењима подаци за анкетну стопу незапослености означени су као мање поуздани.

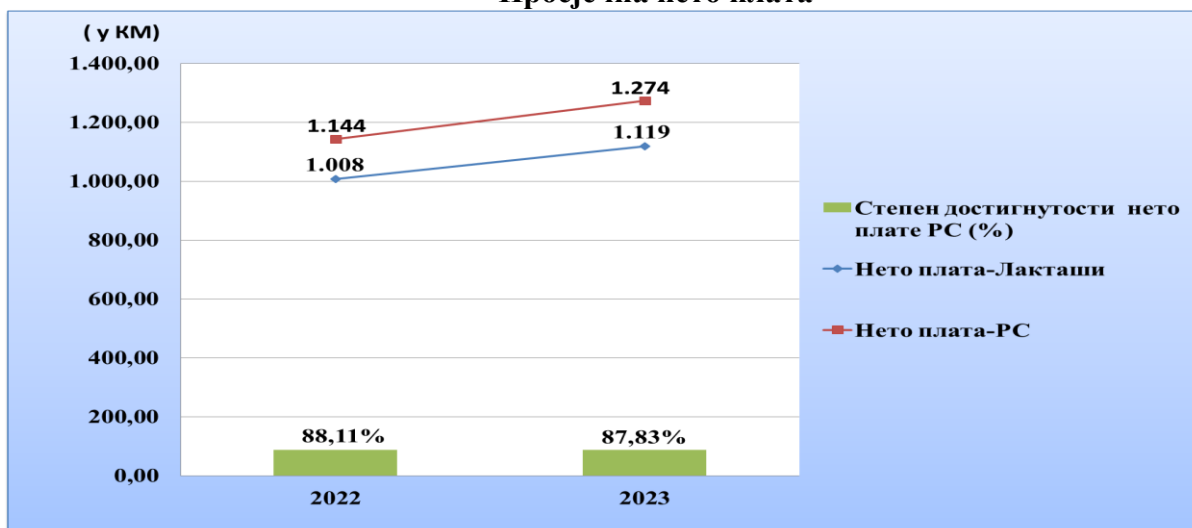
У старосној структури незапослених лица млади до 30 година учествују са 19,74%, лица од 30 до 40 година чине 23,41%, лица од 40 до 50 година 20,80%, од 50 до 60 година 23,05%, а лица од 60 до 65 година 13,00% свих незапослених. На Бироу нису евидентирана лица преко 65 година старости.

Број новоријављених лица на евиденцију је 785 (909 у 2022.), док је број брисаних са евиденције Завода за запошљавање ради запослења 475 (575 у 2022.)⁵⁸.

И на подручју града Лакташи, као и на нивоу Републике Српске, како због повећаног запошљавања, тако и због одласка радне снаге, прије свега младих образованих кадрова, број и структура радне снаге у потпуности не задовољава потребе привреде, те се морало приступити ангажовању страних радника. Према подацима Јавне установе Завод за запошљавање Републике Српске, Биро Лакташи, у 2023. години за стране држављане издато је укупно 298 радних дозвола (150 у 2022.)⁵⁹, што је 14,08% (13,00% у 2022.) укупно издатих радних дозвола у Републици Српској⁶⁰.

Животни стандард становништва одређеног подручја одређен је куповном моћи просјечних плата и пензија. Због развијености приватног сектора (привредних друштава и предузетника) на подручју града, који запошљава 85,30% укупно запослених (85,43% у 2022.)⁶¹, учешће јавног и осталих сектора у запошљавању је 14,70% (14,57% у 2022.) и релативно је мало у односу на ниво Републике Српске⁶², што је, због виших плата у јавном сектору, условило да је просјечна нето плата на нивоу града нижа у односу на републички ниво (око 90% републичког просјека).

Просјечна нето плата

Просјечна нето плата на нивоу града Лакташи у 2023. години износила је 1.119 KM (највиша у децембру 1.175 KM, а најнижа у јануару 1.068 KM) и номинално је већа је у односу на претходну годину (1.008 KM) за 11,01% (111 KM), а у односу на републички

⁵⁸ Извор: Јавна установа завод за запошљавање Републике Српске (достављени подаци по захтјеву).

Подацима нису обухваћена samozапослена лица, која су са евиденције брисана ради обављања привредне дјелатности.

⁵⁹ Нове и проужен дозвола при чему продужене дозволе чине око 30% укупно издатих дозвола.

У првих шест мјесеци 2024. године издато је укупно 200 радних дозвола (112 у истом периоду 2023.), што је 16,95% (10,69% у истом периоду 2023.) укупно издатих радних дозвола у Републици Српској.

⁶⁰ 2.117 у 2023. години (1.154 у 2022.).

⁶¹ Мала и средња предузећа (по критерију броја запослених) и предузетници запошљавају преко 75% (75,26%) у 2023. години, док на велика предузећа отпада нешто мање од 25% (24,74%) запослених у приватном сектору.

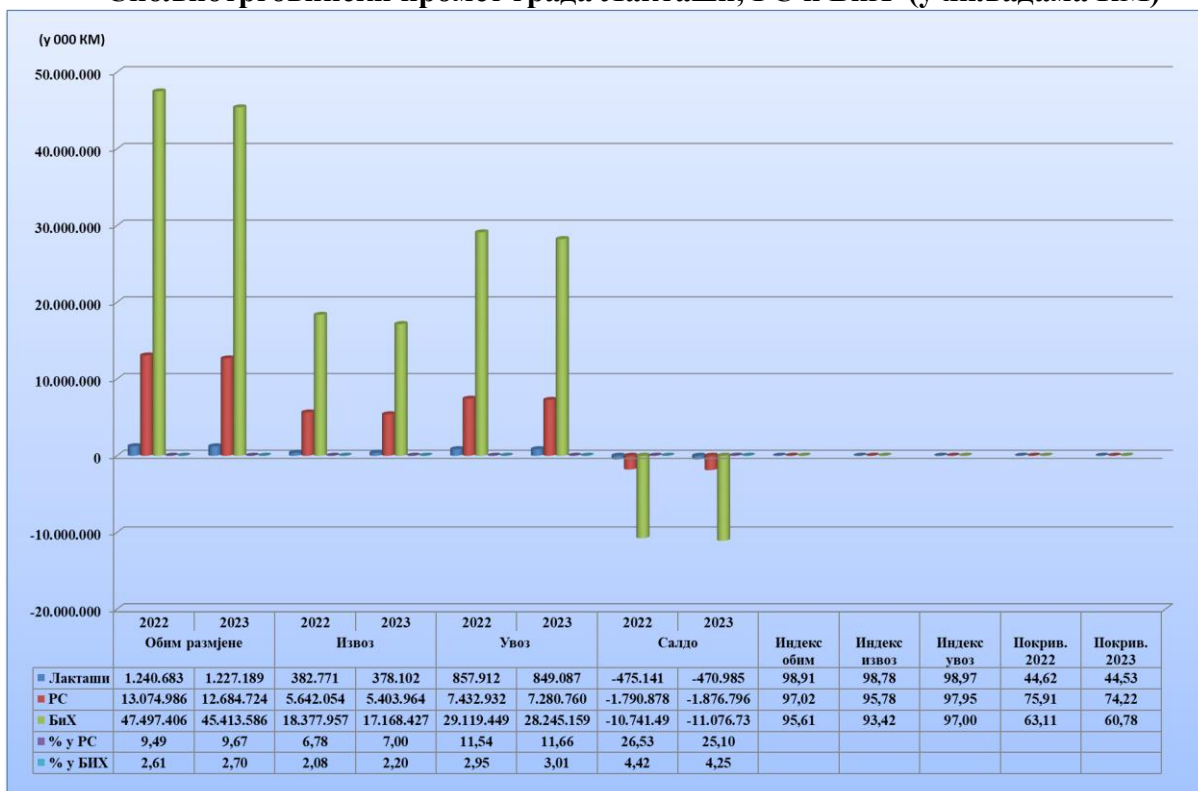
⁶² На нивоу Републике Српске у 2023. години у приватном сектору је запослено 60,81% укупно запослених; (60,68% у 2022.), а у јавном и осталим секторима 39,19% укупно запослених (39,32% у 2022.).

просјек мања је за 155 KM са степеном достигнутоги нето плате Републике Српске од 87,83% (88,11% у 2022.).⁶³

6. Спољнотрговинско пословање

Град Лакташи, и поред недовољне извозне орјентације (учешће извоза у укупном приходу привреде нешто више од једне петине), значајно учествује у спољнотрговинском промету РС, односно БиХ⁶⁴.

Спољнотрговински промет града Лакташи, РС и БиХ (у хиљадама КМ)

Према подацима Спољнотрговинске коморе БиХ, обим спољнотрговинске размјене се са око 1,24 милијарде КМ (1.240.683.000 КМ) у 2022. години, у 2023. години смањило на око 1,23 милијарде КМ (1.227.189.000 КМ), односно за око 13,5 милиона КМ (13.494.000 КМ) или за око 1% (1,02%). Учешће у спољнотрговинској размјени Републике Српске је око 9,5% (9,67% у 2023; 9,49% у 2022.), док је учешће у спољнотрговинској размјени БиХ преко 2,5% (2,70% у 2023; 2,61% у 2022.). Вриједност извоза је око 380 милиона КМ (378.102.000 КМ) и у односу на 2022. годину (382.771.000 КМ) извоз се смањило за око 4,7 милиона КМ (4.669.000 КМ), односно за

⁶³ Просјечна нето плата у Републици Српској износила је 1.274 КМ (1.144 КМ у 2022.), док је просјечна пензија износила 540 КМ (461 КМ у 2022.). Број пензионера на евиденцији фонда ПИО у 2023 години је 279.270 (273.024 у 2022.). Везано за ниво града, према подацима Пореске управе Републике Српске-Јединствени систем регистрације, контроле и наплате доприноса на дан 31.12.2023. године, према општини запослења по основу "корисник пензије", било је осигурано 5.301 лице (5.098 лица у 2022.), а по основу "страни пензионер" 46 лица (54 у 2022.), а према општини пребивалишта, по основу "корисник пензије", било је осигурано 5.505 лица (5.267 лица у 2022.), а по основу "страни пензионер" 44 лица (53 лица у 2022.). Према резултатима пописа из 2013. године, који се односе на општину Лакташи 5.187 лица се изјаснило, као пензионер. Према подацима Удружења пензионера општине Лакташи, који се односе на 2024. годину, тренутно је у Удружење учлањено 3.959 пензионера, што према њиховим информацијама представља 71% укупног броја пензионера на подручју града Лакташи. Прерачунато на основу података из овог извора, тренутни број пензионера на подручју града је 5.576.

⁶⁴ Извор: ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука и Спољнотрговинска комора БиХ.

преко 1% (1,22%)⁶⁵. Стопа покривености увоза извозом, у посматраном периоду, је уравнотежена и износи око 45% (44,53% у 2023; 44,62% у 2022.). Учешће у извозу Републике Српске је 7% (7,00% у 2023; 6,78% у 2022.), а у извозу БиХ преко 2% (2,20% у 2023; 2,08% у 2022.). Дефицит робне размјене износи преко 470 милиона КМ (470.985.000 КМ), што је у односу на 2022. годину смањење дефицита за око 4,2 милиона КМ (4.157.000 КМ), односно за око 1% (0,87%)⁶⁶.

У укупном извозу са подручја града Лакташи, према Стандардној међународној трговинској класификацији (СМТК), највеће учешће има извоз машина и транспортних средстава 64,05%, затим производа разврстаних према материјалу 17,63%, сирових материја нејестивих, осим горива 8,43%, разних готових производа 5,10% и хране и живих животиња 3,63%. У укупном увозу доминира увоз машина и транспортних средстава са 35,17%, а слиједи увоз хране и живих животиња са 27,73%, производа разврстаних према материјалу са 19,82%, хемијских производа са 8,61% и сирових материја нејестивих, осим горива са 2,03%.

Према класификацији дјелатности у извозу доминира подручје Прерађивачка индустрија са 90,54%, док је учешће подручја Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине 6,00%, подручја Пољопривреда, шумарство и риболов 3,00%, а подручја Вађење руда и камена 0,46%. Кад је увоз у питању, претежни дио од 97,55% укупног увоза односи се на подручје Прерађивачка индустрија.

Водеће економске групације у извозу општине су земље ЕУ (27 чланица) са 84,42% (извезене количине: око 339 хиљада тона), земље СЕФТА са 6,41% (извезене количине око 19 хиљада тона), земље ЕФТА са 4,61% (извезене количине око 7 хиљада тона) и остале развијене земље са 3,93% (извезене количине: око хиљаду тона) укупног извоза, а у увозу су такође највише заступљене земље ЕУ са 71,75% (увезене количине око 109 хиљада тона), земље СЕФТА са 17,81% (увезене количине око 65 хиљада тона), остале земље у развоју са 7,06% (увезене количине око 30 хиљада тона) и остале развијене земље са 3,18% (увезене количине око 8 хиљада тона) укупног увоза. Најважнији спољнотрговински партнери привреде града Лакташи у 2023. години у извозу су били Словенија са 54,20%, Њемачка са 7,16%, Аустрија са 7,01%, Србија са 5,94% и Хрватска са 5,83% укупног извоза, док су у увозу највише заступљене Словенија са 23,25%, Србија са 16,47%, Италија са 11,80%, Њемачка са 8,25%, Холандија са 5,21%, Кина са 3,72% и Хрватска са 3,53% укупног увоза.

7. Финансијски резултати пословања привреде

Укупна привредна активност на подручју града Лакташи (мјерена укупним приходом) је веома развијена. Привреда, посматрано у цјелини, позитивно послује, али са недовољном стопом профитабилности⁶⁷ и недовољном оријентацијом ка извозу.

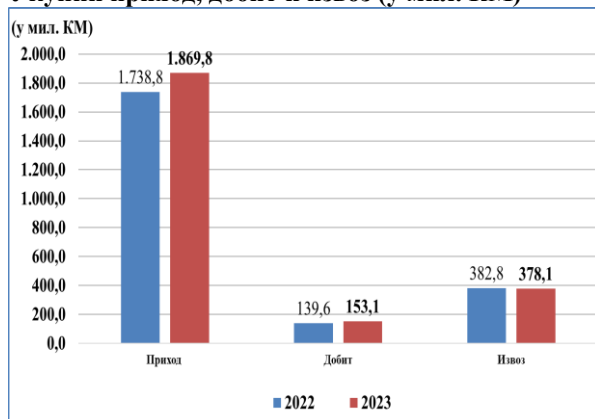
⁶⁵ У првих шест мјесеци 2024. године, вриједност извоз је 191.940.000 КМ (194.884.000 КМ у истом периоду 2023.).

⁶⁶ Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, који се разликују у односу на податке Спољнотрговинске коморе БиХ, обим спољнотрговинске размјене у 2023. години је преко 1,25 милијарди КМ (1.267.861.492 КМ), што је у односу на 2022. годину (1.199.932.236 КМ) повећање од око 70 милиона КМ (67.929.256 КМ), односно око 6% (5,66%), док је вриједност извоза у 2023. години била око 435 милиона КМ (434.871.424 КМ), што је у односу на 2022. годину (416.161.398 КМ) повећање од око 19 милиона КМ (18.710.026 КМ), односно око 5% (4,50%). Стопа покривености увоза извозом је 52,21% (53,10% у 2022. години). Учешће у спољнотрговинској размјени Републике Српске је преко 10% (10,05% у 2023; 10,89% у 2022.), а у извозу 8% (8,00% у 2023; 7,66% у 2022.). Извезене количине су око 368 хиљада тона (368.461.814 kg), док су увезене количине око 212 хиљада тона (211.550.701 kg).

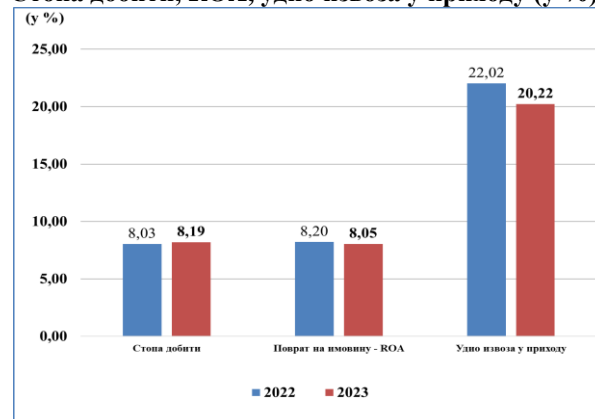
⁶⁷ Стопе добити изнад просјека привреде (8,19%), биљеже сљедећа подручја дјелатности: Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања (45,23%); Умјетност, забава и рекреација (36,96%); Образовање

Укупни приходи привреде (приходи привредних друштава, задруга и других правних лица која послују на профитно принципу, а предала су завршни рачун за 2023. годину) су, у односу на 2022. годину (1.738.810.393 КМ), порасли за око 131 милион КМ (130.999.606 КМ), односно за око 8% (7,53%) и износе око 1,87 милијарди КМ (1.869.809.999 КМ), што је показатељ изузетно високог нивоа привредне активности. У укупним приходима привреде Републике Српске, лакташка привреда учествују са око 6% (5,97%). Да би слика о пословању привреде била потпунија, наведеним приходима треба додати и приходе предузетника који предају завршни рачун (67 у 2023.), који су односу на 2022. годину (52.673.284 КМ укупних прихода остварених од стране 57 предузетника, који су предали завршни рачун) порасли за око 35,2 милиона КМ (35.218.881 КМ), односно за око 67% (66,86%) и износе близу 87,9 милиона КМ (87.892.165 КМ), са учешћем у укупним приходима предузетника на нивоу Републике Српске од око 6% (5,77%), као и приходе предузетника који се паушално опорезују и који се крећу од 10 до 15 милиона КМ.

Укупни приход, добит и извоз (у мил. КМ)⁶⁸

Стопа добити, ROA, удио извоза у приходу (у %)⁶⁹

Остварени нето финансијски резултат привреде (чиста, односно нето добит привредних друштава и других правних лица која послују на профитном принципу) је у односу на 2022. годину (139.559.062 КМ), порасла за око 13,5 милиона КМ (13.492.305 КМ), односно за око 10% (9,67%) и износи преко 153 милиона КМ (153.051.367). У укупном

(32,27); Вађење руда и камена (24,79%); Стручне, научне и техничке дјелатности (24,05%); Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада (17,12%); Пословање некретнинама (12,44%); Саобраћај и складиштење (11,32%); Грађевинарство (10,89%); Информације и комуникације (10,65%). Стопе добити испод просјека привреде, биљеже сљедећа подручја дјелатности: Прерађивачка индустрија (7,89%); Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала (7,39%); Пољопривреда, шумарство и риболов (3,93%); Угоститељство, односно Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство (3,93%). Негативан финансијски резултат, по у загради неведеној стопи губитка, остварила су сљедећа подручја: Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине (12,38%); Остале услужне дјелатности (22,68%); Административне и помоћне услужне дјелатности (30,63%) и Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (67,78%).

⁶⁸ Податак за извоз се односи на укупну вриједност оствареног извоза у 2022. и 2023. години, а према подацима за подручје града Лакташи достављеним од стране ПКРС-е-Подручна коморе Бања Лука и Спољнотрговинске коморе БиХ.

Податак за приход се односи на укупне приходе привреде града (привредних друштава), а податак за добит на нето финансијски резултат привреде града (чисту добит привредних друштава) по завршном рачуну за 2022. и 2023. годину (Извор АПИФ-Збирни финансијски извјештаји за 2022. и 2023. годину).

⁶⁹ Показатељ - Поврат на имовину - ROA је обрачунат у односу на укупну активу, ако се обрачуна у односу на билансну активу износи 8,22 (8,32 за 2022.).

Показатељ - Удио извоза у приходу је обрачунат у односу на укупну вриједност оствареног извоза, ако се обрачуна на приход од извоза привреде града по завршном рачуну за привредна друштва, Удио извоза у приходу је 22,66 (21,09 у 2022.).

нето финансијском резултату привреде Републике Српске лакташка привредна друштва учествују са око 5% (4,86%). Од укупно 579 друштава (565 у 2022.), која су предала завршни рачун за 2023. годину, 403 (395 у 2022.) је остварило нето добитак текућег периода у укупном износу од 171.219.177 КМ (145.979.068 КМ у 2022.), док је 145 друштава остварило нето губитак у укупном износу од 18.167.810 КМ (6.420.006 КМ у 2022.), а 35 друштава (19 у 2022.) је исказало неутралан или није исказало, финансијски резултат⁷⁰, тако да разлика представља, претходно наведени позитиван нето финансијски резултат привреде.

У структури финансијског пословања према величини привредних друштава, на основу критерија броја запослених, микро предузећа (438 субјеката; укупни приходи: 276.406.062 КМ; чиста добит: 31.961.862 КМ) стварају 14,78% укупних прихода, односно 20,88% нето финансијског резултата привреде града, мала предузећа (116 субјеката; укупни приходи: 723.629.907 КМ; чиста добит: 64.851.370 КМ) стварају 38,70% укупних прихода, односно 42,37% нето финансијског резултата, средња предузећа (19 субјеката; укупни приходи: 387.426.652 КМ; чиста добит: 29.798.462 КМ) стварају 20,72% укупних прихода, односно 19,47% нето финансијског резултата, док велика предузећа (6 субјеката; укупни приходи: 482.347.378 КМ; чиста добит: 26.439.673 КМ) стварају 25,80% укупних прихода, односно 17,28% нето финансијског резултата привреде града.⁷¹

Предузетници, који предају завршни рачун, имају стопу добити 13,75% (11,88% у 2022.), која је изнад просјека стопе добити привреде, односно правних лица која су предала завршни рачун 8,19% (8,03% у 2022.), а остварени нето финансијски резултат предузетника (чиста добит предузетника) је, у односу на 2022. годину (6.255.559 КМ), порастао за око 5,8 милиона КМ (5.825.983 КМ), односно за око 93% (93,13%) и износи преко 12 милиона КМ (12.081.542), са учешћем у нето финансијском резултату предузетника на нивоу Републике Српске од око 7% (6,72%). Највећи број предузетника, који предају завршни рачун послује у подручју Трговине (20), Прерађивачке индустрије (16), Саобраћај и складиштења (13), док остали предузетници послују у подручјима Угоститељство (7), Услуге (5), Грађевинарство (4), те Пољопривреда, шумарство и риболов и Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања (по један предузетник).⁷²

8. Структура привреде по дјелатностима

Структуру привреде по дјелатностима карактерише, повећање броја привредних субјеката, повећање запослености, укупног прихода и финансијског резултата код значајног броја дјелатности, али и одређен број дјелатности код којих се посматрани показатељи нису мијењали или је дошло до смањења.

Утицај појединих области на укупни привредни развој видљив је из табеле 7.

⁷⁰ У 2022. години за шест друштава нису постојали услови за утврђивање позитивности/негативности финансијског резултата.

⁷¹ Структура финансијског пословања према величини на основу критерија прописаних Законом о рачуноводству и ревизији је следећа: микро предузећа (207 субјеката; укупни приходи: 15.919.590 КМ; чиста добит: 1.171.627 КМ) стварају 0,85% укупних прихода, односно 0,77% нето финансијског резултата привреде града, мала предузећа (256 субјеката; укупни приходи: 213.955.568 КМ; чиста добит: 16.061.329 КМ) стварају 11,44% укупних прихода, односно 10,49% нето финансијског резултата, средња предузећа (67 субјеката; укупни приходи: 304.828.814 КМ; чиста добит: 29.310.448 КМ) стварају 16,30% укупних прихода, односно 19,15% нето финансијског резултата, док велика предузећа (49 субјеката; укупни приходи: 1.335.106.027 КМ; чиста добит: 106.507.963 КМ) стварају 71,41% укупних прихода, односно 69,59% нето финансијског резултата привреде града.

⁷² Стручне научне и техничке дјелатности, Административне и помоћне услужне дјелатности и Остале услужне дјелатности.

Табела 7. Структура привреде по дјелатностима у 2023 години⁷³

Подручје дјелатности		Привредна друштва		Предузетници		Запослени		Укупни приходи		Нето фин. резултат	
		Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Износ (КМ)	%	Износ (КМ)	%
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	27	4,66	21	2,20	158	1,30	29.455.912	1,58	1.157.830	0,76
B	Вађење руда и камена	6	1,04	0	0,00	33	0,27	6.389.468	0,34	1.583.834	1,03
C	Прерађивачка индустрија	151	26,08	147	15,43	4.109	33,84	672.814.783	35,98	53.063.320	34,67
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	11	1,90	0	0,00	74	0,61	686.768	0,04	-465.459	-0,30
E	Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	9	1,55	4	0,42	148	1,22	10.337.262	0,55	-1.279.568	-0,84
F	Грађевинарство	29	5,01	86	9,02	1.112	9,16	245.489.964	13,13	26.735.450	17,47
G	Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	177	30,57	218	22,88	3.547	29,21	799.558.611	42,76	59.121.150	38,63
H	Саобраћај и складиштење	62	10,71	126	13,22	815	6,71	72.645.506	3,89	8.224.685	5,37
I	Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство	4	0,69	130	13,64	327	2,69	2.712.597	0,15	69.845	0,05
J	Информације и комуникације	10	1,73	28	2,94	33	0,27	2.524.343	0,14	268.785	0,18
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	2	0,35	5	0,52	72	0,59	331.945	0,02	150.142,00	0,10
L	Пословање некретнинама	15	2,59	5	0,52	25	0,21	7.552.491	0,40	939.432	0,61
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	42	7,25	62	6,51	161	1,33	8.464.872	0,45	2.035.696	1,33
N	Административне и помоћне услужне дјелатности	13	2,24	16	1,68	33	0,27	3.026.991	0,16	-927.022	-0,61
O	Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	0	0,00	0	0,00	298	2,46	0	0,00	0	0,00
P	Образовање	5	0,86	7	0,73	431	3,55	448.458	0,02	144.739	0,09
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	10	1,73	0	0,00	539	4,44	2.460.804	0,13	421.303	0,28
R	Умјетност, забава и рекреација	3	0,52	3	0,32	76	0,63	4.897.425	0,26	1.809.881	1,18
S	Остале услужне дјелатности	3	0,52	95	9,97	151	1,24	11.799	0,00	-2.676,00	0,00
	УКУПНО	579	100,00	953	100,00	12.142	100,00	1.869.809.999	100,00	153.051.367	100,00

Извор: Републички завод за статистику РС (подаци о запосленима); АПИФ-Збирни финансијски извјештај за 2023. годину (подаци о броју привредних друштава и финансијским показатељима); Јединствени информациони систем за регистрацију пословних субјеката-АПИФ (подаци о броју предузетника).

Структура привреде по дјелатностима се није битније промијенила у односу на 2022. годину. Водеће дјелатности су Прерађивачка индустрија, Трговина, и Грађевинарство, са значајним доприносом подручја Саобраћај и складиштење укупним показатељима привреде, а нарочито броју привредних друштава и предузетника, као и доприносом подручја Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство (Угоститељство) укупном броју и финансијском пословању предузетника, које углавном није обухваћено овом анализом.

⁷³ Вриједности за укупане приходе и нето финансијски резултат се односе на привредна друштва, са сједиштем на подручју града, која су АПИФ-у предала финансијске извјештаје за 2023. годину и не обухватају финансијско пословање предузетника. Нето финансијски резултат представља разлику између нето добити и нето губитка текуће године, који је обухваћена кроз АОП позицију 400 Нето добит периода. Подаци о запосленима су подаци Републичког завода за статистику РС и обухватају запослене у привредним друштвима и другим субјектима који послују на профитном принципу, а имају сједиште на подручју града, ПЈ привредних друштава, организацијама и институцијама и њиховим организационим дијеловима, осталим правним лицима и њиховим организационим дијеловима, као и предузетнике и запослене код предузетника.

Дуготрајни примат подручја Трговина у домену остваривања укупних прихода, последије краткорочног бљеска подручја Прерађивачка индустрија у 2021. години, враћен је у 2022. години, а стабилизован у 2023. години. Наиме, са оствареним укупним приходима од око 800 милиона КМ (799.558.611 КМ у 2023; 717.351.852 КМ у 2022.), код подручја Трговине, посматрано г/г, укупни приходи су повећани за око 82,2 милиона КМ (82.206.759 КМ), док су код подручја Прерађивачка индустрија повећани за око 71,3 милиона КМ (71.309.626 КМ). Подручје Трговина, са оствареним нето финансијским резултатом од близу 60 милиона КМ, односно прецизно 59.121.150 КМ (50.856.630 КМ у 2022.) прекинуло је дугодишњи примат подручја Прерађивачка индустрија у овом домену пословања (нето финансијски резултат 53.063.320 КМ у 2023; 57.820.857 КМ у 2022.). Ово подручје константно предњачи и по броју привредних друштава (177 у 2023; 176 у 2022.) и предузетника (218 у 2023; 223 у 2022.), а у оквиру главних подручја слиједе га подручја Прерађивачка индустрија, Саобраћај и складиштење и Грађевинарство. По броју запослених (4.109 лица у 2023; 4.180 лица у 2022.), дуги низ година предњачи Прерађивачка индустрија, а слиједе је Трговина, Грађевинарство и Саобраћај и складиштење. У оквиру прерађивачке индустрије, најразвијеније гране су Метална и машинска, Електроиндустрија, Прехрамбена индустрија (Храна и пиће), Дрво и намјештај, Грађевински и неметални производи, те Пластика и гума. Значај ова четири подручја за укупан привредни развој истичу и чињенице да у њима послује 72,37% (73,98% у 2022.) свих привредних друштава са сједиштем на подручју града, а која су предала завршни рачун за 2023. годину, 60,55% (60,33% у 2022.) предузетника, који су пословали у 2023. години. Субјекти из ових подручја генеришу 95,76% (95,52% у 2022.) укупних прихода привреде, односно 96,14% (92,39% у 2022.) оствареног финансијског резултата привреде, запошљавају 91,31% (92,30% у 2022.) запослених у привредним друштвима, односно 79,51% (78,48% у 2022.) укупно запослених. Негативан финансијски резултат остварила су подручја Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (465.459 КМ), Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине (1.279.568 КМ), Административне и помоћне услужне дјелатности (927.022 КМ) и Остале услужне дјелатности (2.676 КМ). Треба напоменути да се изказани финансијски показатељи за подручје Угоститељство односе само на правна лица са сједиштем на подручју града, нису обухваћени предузетници, као ни финансијски показатељи, које су у подручју угоститељства остварила правна лица, којима то није претежна дјелатност. Поједине области, и поред активности које предузима Влада РС и град, те потенцијала којим располажу не развијају се довољно брзо, прије свега Пољопривреда, иако су у 2023. години у овом подручју остварени укупни приходи од око 29,5 милиона КМ, односно прецизно 29.455.912 КМ (31.660.258 КМ у 2022.) и позитиван финансијски резултат од око 1,2 милиона КМ, односно прецизно 1.157.830 КМ (1.539.339 КМ у 2022.). Треба напоменути да се финансијски показатељи односе само на правна лица, нису обухваћени предузетници и индивидуална пољопривредна производња.

9. Подстицајна средства и извори финансирања

Подстицајна средства која се привредним субјектима и физичким лицима стоје на располагању на локалном и нивоу Републике Српске, доприносе бољем функционисању привреде, нарочито у условима кризе. У 2023. години корисницима на подручју града Лакташи на располагању су била средства из Буџета града и Буџета Републике Српске за развој пољопривреде, средства из Буџета Републике Српске за привредне субјекте (подстицање директних улагања и повећање плата радника, за пословање малих и средњих предузећа, као и за субвенционисање запошљавања незапослених лица и поврат пореза, која се додјељују путем Јавне установе Завод за запошљавање Републике Српске), средства ИРБ-а по различитим кредитним линијама.

Из Бюџета Града Лакташи за активности везане за област пољопривреде у 2023. години издвојена су средства у износу од 252.260,66 КМ (314.205,09 КМ у 2022.). За развој пољопривреде и села и капиталне инвестиције из Бюџета Републике Српске у 2023. години су издвојена средства за 390 кориснике са подручја града Лакташи у износу од 6.588.028,66 КМ (3.419.494,10 КМ у 2023.). Из осталих извора за подршку развоју пољопривредне производње издвојена су средства у износу 199.200 КМ (108.045,25 КМ у 2022.)⁷⁴.

Кроз активности у области пољопривреде Град Лакташи је настојао поправити животни стандард и ниво дохотка углавном малих и средњих пољопривредних произвођача и породичних пољопривредних газдинстава, мада су средства додјеливана и великим произвођачима и пословним субјектима, и то кроз обезбјеђење премије за откупљене количине воћа и поврћа, квалитетан садни материјал јагоде, финансирање здравственог прегледа грла на фармама, подршку пчеларској производњи, подршку догађајима који подстичу и промовишу пољопривреду и рурални развој, подршку едукацији пољопривредника и одлазку на сајмове, помоћ приликом угинућа животиња и појаве других штета, подршку заштити усјева и засада од града, подршку раду удружења у области пољопривреде. Посебан акценат је стављен на подршку развоју пластеничке производње и повезивању произвођача са купцима, унапређењу продаје, брендирању и примјени других инструмената маркетинга у пољопривреди, било кроз самосталне, било кроз пројектне активности. Укупна вриједност реализованих активности (пластеници, расада, маркетинг и унапређење продаје) је 255.350 КМ (235.869,05 КМ у 2022.), од чега је Град Лакташи издвојио средства у износу од 58.150 КМ (127.823,80 КМ у 2022.)⁷⁵. У оквиру ових активности у 2023. години обезбјеђени су пластеници са додатном опремом (68 од 50 m²; 22 од 100 m²) за укупно 90 корисника, у односу на 2022. годину када су обезбјеђени пластеници за 123 корисника (106 пластеника од 50 m²; 17 пластеника од 100 m²)⁷⁶, чиме је само по основу активности реализованих уз подршку града и средстава из пројектних активности у посматраним годинама површина под пластеницима повећана за 1,2600 ha укупно (0,56 ha у 2023; 0,70 ha у 2022.), уз за одређен број корисника и обезбјеђивање репроматеријала-расаде, маркетинг и унапређење продаје. Значајно је истаћи да је са активностима на развоју пластеничке производње настављено и у 2024. години, обезбјеђењем пластеника са додатном опремом (189 од 50 m²; 10 од 100 m²)⁷⁷ за укупно

⁷⁴ Од чега: Кредитна средства Међународног фонда за развој пољопривреде-IFAD (126.700 КМ у 2023; 39.445,25 КМ у 2022.); суфинансирање од стране корисника (72.500 КМ у 2023; 68.600 КМ у 2022.).

⁷⁵ У оквиру Пројекта развоја сеоског предузетништва и пољопривреде (RADP), који се финансира из кредитних средстава IFAD-а, уз у главном тексту наведено суфинансирања од стране Града Лакташи (58.150 КМ), Јединица за координацију пројеката у пољопривреди (APCU), која проводи наведени пројекат, кроз подршку бизнис плановима организатора производње (привредног друштво/задруга/удружење), издвојила је 124.300 КМ, Пољопривредни кластер Градишка-Лакташи,-Србац "ГЛС" је издвојио 400 КМ, док је суфинансирање од корисника износило 72.500 КМ.

У 2022. години, од укупног издвајања Града Лакташи наведеног у главном тексту (127.823,80 КМ), кроз самосталне активности на набавци и додјели пластеника (93 од 50 m²; укупна вриједност: 155.569,05 КМ) и другу подршку за пластеничку производњу издвојено је 110.499,05 КМ (за пластенике: 109.999,05 КМ), док је суфинансирање пластеника од стране корисника било 45.570 КМ, док је за набавку пластеника (13 од 50 m²; 17 од 100 m²; укупна вриједност: 77.800 КМ) и друге активности на развоју пластеничке производње, проведене у оквиру пројекта RADP, од стране Града Лакташи издвојен износ од 17.324,75 КМ (за пластенике: 15.324,75 КМ), APCU 39.445,25 КМ (за пластенике), а 23.030 КМ (за пластенике) је износило суфинансирање од стране корисника.

⁷⁶ Укупна вриједност набављених и додјелих пластеника са додатном опремом је 241.950 КМ у 2023. години (структура финансирања: Града Лакташи: 58.150 КМ; APCU: 114.300 КМ; Корисници: 69.500 КМ), односно 233.369,05 КМ у 2022. години (структура финансирања: Града Лакташи: 125.323,80 КМ; APCU: 39.445,25 КМ; Корисници: 68.600 КМ).

⁷⁷ Укупна вриједност набављених и додјелих пластеника са додатном опремом је 489.552,50 КМ у (структура финансирања: Града Лакташи: 184.274,20 КМ; APCU: 126.237 КМ; Корисници: 179.041,30 КМ),

199 корисника, уз за одређен број корисника обезбијеђивање и репроматеријала-расаде, са укупном вриједности свих активности од 525.534,50 КМ, од чега је Град Лакташи издвојио средства у износу од 187.872,40 КМ⁷⁸, чиме је само из ових активности површина под пластеницима повећана за 1,0450 ha.⁷⁹

Министарство привреде и предузетништва Републике Српске у 2023. години привредним субјектима са подручја Града Лакташи исплатило је средства у укупном износу од 2.676.868,64 КМ (2.252.982,41 КМ у 2022.)⁸⁰, што је 8,92% укупног износа исплаћених подстицаја (29.982.288,84 КМ) свим привредним субјектима на нивоу Републике Српске, и то: подстицај за директна улагања за 20 привредних субјеката у укупном износу од 1.814.484,03 КМ, те подстицај, у укупном износу од 862.384,91 КМ за 77 привредних субјеката, по основу повећања плате код 2.529 радника⁸¹.

У оквиру мјера активне политике запошљавања Јавна установа Завод за запошљавање Републике Српске је у сарадњи са Владом Републике Српске у 2023. години реализовала следеће пројекте: Програм подршке запошљавању у привреди путем исплате подстицаја у висини уплаћених пореза и доприноса, Програм финансирања запошљавања и samozapošljavanja дјете погинулих бораца, демобилисаних бораца и ратних војних инвалида Војске Републике Српске (Заједно до посла), на основу чега је за кориснике са подручја града Лакташи издвојен подстицај у укупном износу од 169.453,93 КМ (897.974,73 КМ у 2022.). Кроз пројекте је подржано запошљавање/самозапошљавање укупно 23 лица, (126 у 2022.), од чега кроз запошљавање код послодавца 8, а кроз samozapošljavanje 15, док је поврат пореза и доприноса финансиран за 13 радника.

Велики значај за функционисање привреде, а посебно у условима финансијске нестабилности и високих каматних стопа, имају и кредитне линије Инвестиционо-развојне банке Републике Српске (ИРБРС). У 2023. години ИРБРС је на подручје града Лакташи пласирала 29 кредита (26 кредита у 2022.) у укупној вриједности од 9.955.625 КМ (4.620.364,08 КМ у 2022. години), што износи 7,24% (4,31% у 2022.), од укупно пласираних средстава у Републици Српској (137.556.106,41 КМ у 2023; 107.229.027,23 КМ), и то по различитим кредитним линијама за становништво и привреду.⁸² Према намјени, од укупно пласираних кредита, стамбених кредита је 19 (11 у 2022.) у укупној вриједности од 2.139.165 КМ (1.329.922,50 КМ у 2022.), кредита за микробизнис у пољопривреди 5 (8 у 2022.) у укупној вриједности од 166.460 КМ (347.441,58 у 2022.), а кредита за предузеће и предузетнике 5 (7 у 2022.) у укупној вриједности од 7.650.000 КМ (2.943.000 у 2022.).

⁷⁸ Од укупног издвајања Града Лакташи наведеног у главном тексту (187.872,40 КМ), кроз самосталне активности на набавци и додјели пластеника (95 од 50 m²; укупна вриједност: 218.965,50 КМ) издвојено је 157.215,50 КМ, док је суфинансирање од стране корисника било 61.750 КМ, док је за набавку пластеника (94 од 50 m²; 10 од 100 m²; укупна вриједност: 270.587 КМ) и друге активности на развоју пластеничке производње), проведене у оквиру пројекта RADP, од стране Града Лакташи издвојен износ од 30.656,90 КМ (за пластенике: 27.058,70 КМ), APCU 143.028,60 КМ (за пластенике: 126.237 КМ), а 132.883,50 КМ (за пластенике: 117.291,30 КМ) је износило суфинансирање од стране корисника.

⁷⁹ У периоду од 2019-2024. године додијељени су пластеници за укупно 472 корисника, чиме је обезбјеђена додатна површина под пластеницима од 3,8970 ha. У посматраном периоду укупна вриједност свих реализованих активности усмјерених на развој пластеничке производње износи 1.439.359,48 КМ.

⁸⁰ Град Лакташи за подршку развоју предузетништва и субвенционисање камате на кредите микро и малих предузећа и предузетника (за одобрена субвенције по раније уговореним обавезама) у 2023. години издвојио је средства у укупном износу од 8.250,91 КМ (9.720,35 КМ у 2022.).

⁸¹ У 2022. години подстицај је додјељен за: 12 привредних субјеката у укупном износу од 843.464,90 КМ за директна улагања; 59 привредних субјеката у укупном износу од 1.330.166,05 КМ за повећање плате радника; 4 привредна субјекта у укупном износу од 79.351,46 КМ по основу подстицаја за мала и средња предузећа.

⁸² Извор: <https://www.irbrs.net/PlasiraniKreditiBaza/PlasiraniKreditiLista.aspx?p=2&lang=cir> (август 2024.).

Закључак

Захваљујући степену развијености привреде (дугогодишњи статус развијене јединице локалне самоуправе; стопа запослености изнад републичког просјека) Лакташи су добили статус града и тако додатно ојачали имиџ средине, која је атрактивна, како за инвеститоре, тако и за становнике који се досељавају на њено подручје. Привредна кретања указују да је остварен уравнотежен привредни развој уз висок ниво привредне активности (мјерене укупним приходом), али и на значајне проблеме који отежавају пословање привреде.

Привреда града Лакташи у 2023. години показала је позитивна кретања у финансијском пословању уз значајан раст укупних прихода и повећање оствареног финансијског резултата, приближно уравнотежен ниво спољнотрговинске размјене, извоза и покривеност увоза извозом. И даље су присутни проблеми задужености и недовољне ликвидности привреде, немогућност обезбјеђења повољних извора финансирања, тешкоће у реализацији производа и наплати потраживања. Структура привреде се није битније измјенила у односу на 2022. годину. Водеће дјелатности су Трговина, Индустрија и Грађевинарство, уз значајан допринос подручја Саобраћај и складиштење укупном привредном развоју, а посебно са становишта броја привредних друштава. Највећи укупни приходи, уз краткотрајну паузу у 2021. години, поново су остварени у подручју Трговина у којем, дуги низ година, послује и највећи број привредних субјеката. Трговина је стекла примат и по оствареном нето финансијском резултату. По броју запослених, настављен је дугогодишњи примат подручја Прерађивачка индустрија. У области пољопривредне производње и поред потенцијала и значајних улагања није дошло до битнијих помака, а искориштеност туристичких потенцијала и даље је мала. Дошло је до смањења броја незапослених и раста запослености, али и даље је присутан тренд одласка кадрова, прије свега младих образованих кадрова на рад у иностранство. Присутан је проблем ниског нивоа практичних знања стечених у школама, те значајнијег учешћа незапослених жена и лица преко 50 година старости. Потребно је подићи ниво подстицаја за запошљавање, посебно за тешко запошљива лица, стимулисати пројекте за посебне видове предузетништва (женско, омладинско и социјално), јачати механизам прилагођавања радне снаге потребама тржишта рада, чему ће значајно допринијети изградња и почетак рада средњошколског центра, који се очекује у школској 2025/2026 год, стварати услове за привлачење нових инвестиција заснованих на новим технологијама и базираним на запошљавању лица са вишим степеном образовања, успоставити модел субвенционисања послодаваца за вријеме пробног рада радника као и практичне наставе ученика и студената.

Континуиран привредни раст који ће обезбједити квалитетно запошљавање, основни је задатак у наредном периоду. То ће омогућити повећање плата, бољи положај свих запослених радника, што ће довести до раста животног стандарда становништва. У том смислу потребно је локални економски развој усмјерити у правцу конкурентних и извозно оријентисаних индустрија заснованих на савременим технолошким рјешењима, образованим кадровима и производима и услугама са већом доданом вриједношћу и које ће оптимално искористити локалне ресурсе, али и потакнути развој других области прије свега пољопривреде и туризма. Овакав приступ захтјева наставак процеса стварања бољих услова за развој бизниса, кроз развој физичке и висококвалитетне предузетничке инфраструктуре (опремљене пословне зоне, инкубатори, бизнис центри и др.), привлачење домаћих и страних инвестиција, успостављање нових ланаца додатне вриједности, подстицање иновација, примјене знања у развоју производа, улагања у нову технологију, увођење стандарда квалитета, али и обуку пољопривредних произвођача и пословних субјеката за кориштење средстава из различитих фондова, подстицање запошљавања и развоја предузетништва, развој пројеката и подстицање бизниса везаних за енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије. Прилике за развој треба тражити и у кориштењу могућности које нуде нови концепти развоја на глобалном нивоу, али и у регионалном повезивању, те сарадњи са сусједним општинама, нарочито у области руралног развоја.

Обрађивач
Одјелење за привреду и друштвене дјелатности

Предлагач
Градоначелник